

Fəxr etdik, qürur duyduq

Teymur Bünyadov

Keçən ayın Novruz bayramı ərəfəsində gözəl ziyarətlərimiz ilham və Həsret Pirməmmədov qardaşları: - Teymur qağa, "Gəl gedək Qazağa bir salam verək", - dedilər. Üreyim atlandı, qanadlandı. Varlığım sevincimdən yol aldı Qazağa sarı.

Biz Daşsalahlıya çatanda gecədən xeyli keçmişdi. Həvva ana əli qoynunda nigrançılıqla balalarını darvanın qabağında gözleyirdi. Görüştük, dümağ, bəmbəyaz çöhrəli ananın qarşısında ehtiramla baş əydim. Ana könül xoşluğu ilə xoş gəldin elədi, "siz gələn yola qurban", dedi. Sonra da oğlanlarını bağrına basdı. Doldu, doluxsundu. Sevinc yaşları muncuqlandı, yanaqlarına ciğir saldı. Elə bil dünya təzələndi, gözəlləşdi. Nə xəyalagəlməz, bənzərsiz, təkrarsız görüşdü, İlahi?! Məhəmməd peyğəmbərimizin "Cənnət anaların ayaqları altındadır" hikmətli kəlamı gözlərim önündə canlandı...

Dan yeri sökülər-sökülməz, günəş Avey dağının arxasından haləsini göstərər-göstərməz Daşsalahlı kəndinin şəhidlər xiyabanını ziyarətə getdik. Dünyanın lal sükutuna qərq olmuş xiyabanda səliqə-səhman ürəkəçən, göz oxşayandı. Hər yan gülə, çiçəyə qərq olmuşdu. Şəhidlik zirvəsinə ucalanların qarşısında ehtiram göstərdik, baş əydik, diz çökdük. Pərvanələr tək başlarına

döndük, dolandıq. Qara qabro qranitindən ucaldılan baş daşları pənah yerimiz, qürur mənbəyimiz, fəxrimiz, vüqarımız oldu. Bu müqəddəs məkan hamımızın inam yerimiz, pirimiz, ocağımız, ziyarətəgahımızdı.

Xiyabanda yenice dəfn edilmiş, üstü götürülmüş və gülə-çiçəyə qərq olmuş Süleymanov Süleyman Elçin oğlunun məzarı başında "Vətən, başın sağ olsun, torpağın, daşın sağ olsun. Düşmənin gözündən vuran, qan udduran, qanını tökən, şiri-nərlərin, ər-ərənələrin saz olsun" deyirik...

Şər qarışar-qarışmaz, ul-

duzlar sayrışar-sayrışmaz, Ay camalını göstərər-göstərməz Süleymanın atası Elçin müəllimlə başsağlığına getdik. Elə bil hər yan qan libası geymişdi. "Səbrli olun, fəxr edin ki, Süleyman balaımız şəhidlik zirvəsinə ucalıb. O, təkəcə kəndimizin deyil, elimizin, obamızın sevimlisi, fəxri olub. Xəbərimiz var, təbiətən yumşaq, xoşrəftar olub. Dostlar arasında sayılıb, seçilib"... - deyər təsəlli verməyə çalışdıq.

Süleymanın anası Mənsurə xanım göz yaşları içində: "gələn ayaqlarınız var olsun, sizləri görəndə təsəlli tapırıq. Balam Allah adamıydı, dinə, imana bağlıydı. Oruc tutan, namaz qılanıydı. "Quran-i Kerim" i yaxşı öyrənmişdi. Arzusu əsgərliyini başa vurandan sonra dini təhsil almağıydı"... deyir bizlərə.

Elçin müəllim oğlunun şücaətindən qürurla söhbət açdı: - "Mən, dayıları, əmisi

Qarabağ savaşının iştirakçılarıyıq. 19 yaşlı oğlum Süleyman Ağdam bölgəsində düşmənin dayandığı nöqtəni nişan alıb, dağıdıb. Özü də şəhid olub. Vətənə borcunu verib. Böyük oğlum qalıb Məhəbbət. Texniki Universitetin tələbəsidir. Deyir ki, təhsilimi başa vuran kimi Ağdam cəbhə bölgəsinə gedəcəm, düşmənin üstünə od ələyəcəm..."

Dünya yaranışından gəlirli-gedimli olub. Kim qalıb, kimə qalıb bu dünya. Lakin Süleyman oğlumuz ölməzləşib, əbədləşib, şəhidlik zirvəsində qərar tutub. Fəxri-

miz, vüqarımız olub, qəlblərimizə köçüb. Elçin müəllim Qazax Xeyriyyə İctimai Birliyinin sədri İlham müəllimə Süleymanın qəbrini götürdüyünə görə minnətdarlığını bildirdi və üzünü bizə tutaraq dedi: - Ağrınız ələm, Qazağın icra başçısı hörmətli Rəcəb Babasov rayonun rəhbər işçiləri ilə birlikdə qapımıza hüsr yerinə gəldi. Dərdimizə şərik çıxdı. Qəhərlənərək "oğlumuz Süleyman vətənimiz, torpağımız, müstəqilliyimiz, dövlətimiz uğrunda sinə gərdi. Şəhidlik zirvəsinə ucaldı. Şəhidimiz təkəcə bir ailənin, bir kəndin deyil, həm də elimizin, obamızın fəxri, qürurudu. Qərara almışdıq ki, mərasimlə bağlı bütün xərcləri biz yerinə yetirək". Dedi də, elədi də. Biz də Rəcəb müəllimə ibrətamizliklə çox sağol deyir, dərin minnətdarlığımızı bildirir, Allah razı olsun deyirik...

Eşitmişik ki, Rəcəb müəllim ermənilərlə qarşı-qarşıya, üz-üzə, göz-gözə dayanan kəndlərimizin camaatını su, işıq və qaz ödənişindən azad edib.

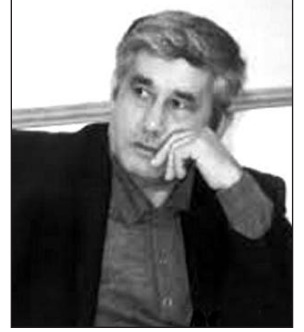
Nə gözəl, nə yaxşı. Halal olsun, xeyirxah işlər görənlərə belə ziyallılara...

Ertəsi günü Rəcəb müəllimin başçılığı ilə mart ayında dünyaya gələn və xalqımızın fəxrinə, vüqarına çevrilən ədiblərimizin heykəllərini ziyarət edib, ruhlarına dualar oxuduq. Dəlil Kürü dəlilləşdirən İsmayıl Şıxlının və əbədi döyüşlər cəngavəri Mehdi Hüseynin abidələri qarşısında xatirələr söyləndi. Ədəbiyyatımız qarşısında əvəzsiz xidmətləri dil açdı, dilləndi.

Dahilik, dühəliq zirvəsində qərar tutan, şeir-sənət bayrağımız, bayraqdarımız olan Səməd Vurğunun Rəcəb müəllim tərəfindən yenice salınmış parkına yönəldik. İnsan seli bitməz, tükənməzdi. Park göz oxşayır, könül xoşlayırdı. Güllər-çiçəklər yırgalanır, sırgalanırdı. Bir qəder aralıda gülün yarı bülbülün səsi eşidilirdi. Unudulmaz xatirələr qəblərə hakim kəsilirdi. Hamımızda fəxr, vüqar işığı nurlanırdı. Xəyala gəlməz bir dünya yaranmışdı.

Rəcəb müəllim bizi Novruz bayramı şənliyinə dəvət elədi. Bir ayrı gözəllik aləminə qovuşduq. Saz çalan, mahnı oxuyan kim. Şairlə-nən, şeir söyləyən, çoşan, çağlayan kim. Süzən, səkən, "gəl məni gör, dərdimdən öl" deyən gözəllər kim. Xanada xalı, xalça toxuyan kim. Gülləş tutan, yallı gedən kim. Ocaq üstündən atlanan, tullanan kim. Yumurta döyüdüren, udan, uduzan kim. Nəhrə çalxalayan, sacda fətir bişirən kim. Daha nə bilim, nələr, nələr. Nə gözəl günlərdir, İlahi...

Ayrılıq dəmi çatdı, gözlərin nəmi çatdı. Yolçu yolda, heybəsi qolda deyiblər. Artıq maşınımız yol aldı Bakımıza sarı. Pənah yerimizə doğru.

Barat VUSAL

YAŞAMAQ HAQQI

**Qazax RİH-nin başçısı
Rəcəb Babasova**

Mat qoymaq istəyir dağ zirvəsini,
Gözləri axtarır insan zirvəsi.
O, mümkün eyləyib hər namümkünü,
Yox dilində "mümkün deyil" kəlməsi.

Qəlbində yandırır iman nuru o,
Adəti iş üstə titrəyib, əsmək.
Gəldiyi bir gündən inandırır o,
Mümkündü rüşvətin kökünü kəsmək!

Şairə də deyir: durma, yaz, yarat,
Gül açsın şairlər vətəni Qazax
Bircə amalı var: firavan həyat,
Bircə arzusu var: qurmaq, yaratmaq?!

Hamıdan ötrüdür diqqət, qayğılar,
Narahat olmasın qoca ya naçaq.
Gəlin, çəkinməyək, nə dərdimiz var,
Biz ona söyləyək, ona danışaq.

Söz verir, verdiyi sözündə durur,
Gücü eşqindədir, şərəfindədir.
Yalançı adamı gözündən vurur,
Haqqı danışanın tərəfindədir.

Bayramdır yerin, göyün Qazaxda,
Kömək istəyirsən, qaç ona doğru.
İki yüyürən var bu gün Qazaxda,
O, işə yüyürür, iş ona doğru!

Canından keçməyir, qorxur qandanmı?
Səngərdə, döyüşən qoşundadır, bax!
Şəhid məzarları qəbristandamı?
Onun da bağrının başındadır, bax!

"Hər şey elə indi!" sonrası yoxdur,
Doğrunun hər sözü daşdan keçəsi!
Lənət yağdırmaqla arası yoxdur,
Rəhmət qazanmaqdır işi, peşəsi!

Ocaqlar yandırır od-ocaqlılar,
Məhv olur boran da, sazaqlılıq da.
Ayılın, yatmayın, ay qazaxlılar,
O, bizi keçəcək qazaxlılıqda!

Kimə ki, çatası min-min "sağ ol" var,
El demiş; başatan yaşasın gərək.
Var olsun xalqını seven oğullar,
Yaradan, yaşadan yaşasın gərək!

Akif Əhmədgil

Saralmanın süfrəsində səməni...

Salman Mustafaoğlu

Səhər-səhər saz bəndlərin sazıyan
Salamlayaq sabahını Salmanın.
Sıralansın sarayında sənəmlər –
Su sonası seyrangahı Salmanın...

Sonasına söz saxladım sinəmdə,
Silinmədi sinəmdəki sitəmlər...
Saxlaya qımı savabını sonraya?!
Sarayında sevdiyimiz sənəmlər...

Soruşanda səhəhtini...sazdı, saz...
Salmaya qımı sarayını səhmana?
Sağ-solunda söz söyləyən sehirbaz...
Siftəsini saxlamış qısamana...

Seyrəlməsin sarayından sikkəsi...
Sığallansın söz saldıqım sənəmi.
Seyrangahım – Salmangilin sarayı,
Saralmanın süfrəsində səməni...

2015

Hikmətli deyimlər

- ✦ Bəzən "sənin üçün çox darıxmışam" deyə bilməyib, əvəzində "necəsen" demək insana əzab verir...
- ✦ Sənə xəyanət edən kəs sənin əlini kəsmiş kimidir. Bağışlaya bilir-sən, ancaq qucaqlaya bilmirsən. (Lev Tolstoy)
- ✦ Bir qəpik dəyəri olmayan insana üç qəpik dəyər vermə, çünki özünü adam bilib səni beş qəpiyə satar.
- ✦ ... İnsanda gözəl olan üzdü. Üzdə isə gözdü. Amma insanı insan edən sözdü...
- ✦ Səbr et, şükr et, seyr et. (Mövlanə)
- ✦ Qarşındakının qəlbi qırılmasın deyə susarsan, o da əvəzində özünü haqlı sayar.
- ✦ Kimlə dostluq etdiyinə diqqət et. Çünki bülbül dostunu gülə, qarğa zibilliyə aparar.
- ✦ Üç şey heç vaxt geri qayıtmır: vaxt, söz, fürsət.
- ✦ Üç şeyi itirmək olmaz: sakitliyi, ümidi, şərəfi
- ✦ Üç şey daha dəyərlidir: sevgi, əminlik, güvən.
- ✦ Üç şeyə güvənilməz: güc (vəzifə), bəxt, var-dövlət.
- ✦ Üç şey insanı formalaşdırır: zəhmət, ədalət, nailiyyət.
- ✦ Üç şey insanı məhv edir: şərab, şəhvət, nifrət.
- ✦ Üç şeyi demək çətindir: sevdiyini, üzr və kömək istəməyi.
- ✦ Anadan soruşurlar: Övladlarından hansını daha çox sevirsen? Ana cavab verir: balacanı-böyüyənəcən, xəstəni-sağalanacan, səfərdə olanı-qayıdanacan.
- ✦ İnsan əvvəlcə pul qazanmaq üçün öz sağlamlığını qurban verir. Daha sonra qazandığı pullarını sağlamlığının bərpasına xərcləyir. Hətta o qədər gələcək barədə düşünür ki, heç vaxt bu gün ilə yaşamır, həzz almır. Nəticədə o nə gələcəkdə, nə də keçmişdə yaşayır. O elə yaşayır ki, sanki heç vaxt ölməyəcək. Amma öldükdə təəssüflənir ki, heç vaxt yaşamayıb. (Dalay Lama, Tibetin ruhani lideri)
- ✦ Həyat bizi dörd əməllə sınayır: həqiqətlə vurur, ayrılıqlara bölər, insanlıqdan çıxarar, sonra da "topla özünü" deyər. (Lev Tolstoy)
- ✦ Bir şey istəyəndə heç vaxt insanlardan istəmə, çünki versə minnətdi, verməsə zillət. İstəsən yalnız Allahdan istə. Versə nemətdi, verməsə hikmət. (Məhəmməd Peyğəmbər)
- ✦ Qəlb dəniz, dil isə limandır. Dənizdə nə varsa limana da o vurur. (Mövlanə)
- ✦ Qəzəb pis yoldaşdır: eyibləri üzə çıxardır, pisliyi yaxınlaşdırır, yaxşılığı isə uzaqlaşdırır.

Sədrə yenidən etimad göstərildi

Aprel ayının 7-də Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Qazax rayon Komitəsinin hesabat-seçki yığıncağı keçirilmişdir. Qazax Rayon Mədəniyyət Mərkəzində keçirilən yığıncaqda konfrans nümayəndələri ilə yanaşı idarə, müəssisə rəhbərləri, qonaqlar iştirak etmişlər. Yığıncaq iştirakçıları ilk öncə ulu Öndər Heydər Əliyevin adını daşıyan parka gələrək ümummilli liderin əziz xatirəsini yad etmişlər.

Yığıncaq Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni səsləndikdən sonra öz işinə başlamışdır. Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Qazax rayon Komitəsinin Sədri İsgəndər Qurbanov yığıncağı giriş sözü ilə açaraq hesabat dövründə görülən işlər barədə geniş və məzmunlu məruzə ilə çıxış etmişdir. Göstərmişdir ki, rayon komitəsi ötən konfransdan keçən müddətdə ilk Həmkarlar İttifaqlarının fəaliyyətini daim diqqət mərkəzində saxlamışdır, Həmkarlar İttifaqlarına öz funksiyalarını daha səmərəli həyata keçirmək üçün lazımı kömək göstərmiş və onların fəaliyyətini istiqamətləşdirmişdir.

Daha sonra İ.Qurbanov qeyd etmişdir ki, hesabat dövründə idarə, müəssisə və təşkilatlarda ərazi və kollektiv müqavilələrinin yerinə yetirilməsi, işçilərin emək, sosial-iqtisadi hüquqlarının və qanuni mənafələrinin müdafiəsi, idarə və müəssisələrdə gəndər bərabərliyi və qadın problemlərinin həlli, hərbi vətənpərvərlik və mədəni hamlik işi-

nin təşkili, ittifaq üzvləri arasında idman tədbirlərinin keçirilməsi, işçilərin problemlərinin həlli, hüquqlarının müdafiəsi sahəsində bir sıra işlər aparılmışdır. Yaşayış yerlərini məcburi tərk etmiş ittifaq üzvlərinə diqqət artırılmışdır. Rayon komitəsi öz imkanları daxilində ittifaq üzvlərinin istirahətlərini təşkil etməyə, onların sağlamlığının qayğısına qalmağa çalışmışdır.

O, qeyd etmişdir ki, rayon Komitəsinin ayrı-ayrı idarə və müəssisə rəhbərləri ilə çox yaxşı əməkdaşlığı vardır. Hər hansı qərarı qəbul etməzdən qabaq ciddi və işgüzar müzakirələr aparılır.

Məruzədə səsləndirildi ki, rayon komitəsinə səmərəli fəaliyyət göstərməsi üçün Res-

publika komitəsi, onun Sədri Cəmilə Səttarova, ayrı-ayrı şöbələrin işçiləri daim dəstək göstərmiş, köməklik və qayğılarını əsirgəməmişlər. Ən əsası işimizə tələbkarlıqla yanaşılması məsuliyyətimizi bir da-

ha artırmışdır. Göstərildi ki, Respublika komitəsinin uzun illərdə qazandıdığı nüfuz və imici rayon komitəsi və hər bir ittifaq üzvü qoruyub saxlamalıdır.

Sonda İ.Qurbanov dedi ki, Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Qazax rayon Komitəsi ittifaq üzvləri qarşısında məsuliyyətini dərinləndirir. Əmin olduğunu bildirdi ki, Rayon Komitəsi və ilk təşkilatlar növbəti hesabat dövründə ittifaq üzvlərinin sosial mənafələrini müdafiə etmək, hüquqlarını qorumaq sahəsində ardıcıl iş aparacaq, bunun üçün qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş bütün vasitələrdən istifadə edəcəkdir.

Sonra məruzə ətrafında çıxışlar olmuşdur.

Çıxış edənlər AYB Qazax rayon filialının sədri, Əməkdar İncəsənət Xadimi Barat Vüsal, Qazax Dövlət Dram Teatrının direktoru S.İsgəndərov, «Avey» Dövlət Tarix-Mədəniyyət Qoruğunun direktoru S.Əliyeva, Qazax 2 sayılı musiqi məktəbinin müəllimi V.Əliyev, Heydər Əliyev Mərkəzinin direktoru C.Hüseynova, Qaymaqlı kənd Folklor evinin müdiri K.Kazimov, Qazax 1 sayılı musiqi məktəbinin müəllimi V.Məmmədov, Ürkəmzəli kənd Sənətkarlıq evinin müdiri G.Cəlilova, Qazax Rayon Gənclər və İdman İdarəsinin rəis müavini S.Namazov və başqaları rayon komitəsinin hesabat dövründəki fəaliyyətini müsbət qiymətləndirmişlər.

Yığıncaqda Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsinin Rəyasət Heyətinin üzvü, Əməkdar Mədəniyyət işçisi, Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Cəncə şəhər Komitəsinin sədri Sahib Axundov iştirak etmişdir.

Yığıncaqda təşkilati məsələyə baxılmış, İsgəndər Qurbanov yenidən Mədəniyyət İsciləri Həmkarlar İttifaqı Qazax rayon Komitəsinin sədri seçilmişdir.

İlyas Süleymanlı,
«Dəli Kür»ün
xusisi müxbiri

Allah rəhmət eləsin!

"Qazax" Xeyriyyə İctimai Birliyinin İdarə Heyəti Vidadi Dəmirçiyevə, anası

Sultan xanının
vəfatından kədərliyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

İlham Pirməmmədov, Teymur Bünyadov, Vida-

di Bayramov, Nəriman Həsənzadə, Nizami Cəfərov, Rövşən Babanlı, Həsət Pirməmmədov, Puşkin Əhmədov, Arzuman Abdulkərimov və Osman Musayev Vidadi Dəmirçiyevə, anası

Sultan xanının

vəfatından kədərliyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bilirsinizmi

Yerdən baxdıqda Ay səthinin 59%-i görünür.

Akustikası mükəmməl olan Vyana "Konsert evi"ndə tamaşaçılara ökümmək üçün həb paylayırlar. Konsert vaxtı balaca bir səs ətrafı özünə cəlb edir.

Azərbaycanda rəssamlıqda ilk avtoportret janrını Bəhrüz Kəngərli yaradıb.

Qızıl Ordanın Batı xan tərəfindən idarə olunan hissəsi Ağ Orda adlandırıldı. Çingiz xanın nəvəsi olan Batı xan 1206-1236-cı illərdə hakimiyyətdə olub.

Aksum padşahlığı eramızın I dövründə müasir Efiopiyanın ərazisində yerləşirdi. Sonralar padşahlığı Ərəb xilafəti dağıdıb.

1639-cu ildə (XVII əsrdə) Fransada "Ayaqyalınlar" üsyanı baş verib. Üsyana ayaqları yalın olan Jan başçılıq edirdi.

Bethovenə görə kədərən ən yaxşı dərmanı səbrdir.

Qədim Romada diplom sahibinin hərbi xidmətdə olduğunu bildirib.

Rio-De-Jeneyro şəhərinin sürücülərinə axşam saat 5-ə kimi qırmızı işıqda keçməyə icazə verirlər. Gecə maşın qarətini aradan qaldırmaq üçün bu üsuldan istifadə etməyə məcburdurlar.

Qələmə aldı:
Salatin Əhmədli

DƏLİ KÜR

Təsisçi:

"Qazax" Xeyriyyə İctimai Birliyi
Ünvan: Əhməd Rəcəbli-2
Tel: 464-87-91
Qəzet 1994-cü ilin mayından çıxır

VÖEN 1400521171
H/H Az48TURA380900179386000101944
"Turan" bank
Qəzet "Dəli Kür" qəzetinin kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnmişdir.
elektron ünvan: delikur.@mail.ru

Qəzet Azərbaycan Respublikası Mətbuat və İnformasiya Nazirliyində qeydə alınmışdır. Lisenziya № V261
İndeks: 66975
Tiraj: 1000
Müəllifin mövqeyi redaksiyanın mövqeyi ilə uyğun olmaya bilər

Baş redaktor
Osman ƏNVƏROĞLU
Redaktor
Aslan QULUOĞLU

Salatın Əhmədli

1919-cu ilin yazbaşı. Qazax Müəllimlər Seminariyasının həyatı. Həyatda qocaman tut ağacının kölgəsində stol qoyulub. Yanında oturacaqlar var. Azərbaycan Demokratik Respublikasının Hərbi Nazirinin müavini general-leytenant Əliağa Şıxlinski və onun xanımı, həkim Nigar xanım Şıxlinskaya ayaq üstə gəzişirlər. Başqa adamlar da var. Qəza nümayəndəsi də buradadır.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - General da rıxmırsınız ki?

(Nigar xanımın öz həyat yoldaşına rəsmi müraciət etməsi yaşı 55-ə çatmaqda olan generala xoş ovqat bəxş edir. Sağ əli ilə əvvəlcə uzun bıqlarının sağ tərəfini, sonra da sol tərəfini eşir, gülümsünür. Hərəkətlərinə bir az da rəsmi görkəm verir. Və nəhayət, Nigar xanımın qarşısında dayanır.)

Əliağa Şıxlinski: - Darıxmaq hərbciyə yaraşmaz.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Bağışlayın, general, ancaq sizdə bir nigarançılıq görürəm.

Əliağa Şıxlinski: - Darıxmaq başqa, nigarançılıq başqa.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Demək, sizdə bir nigarançılıq var, general. Mən bunu hiss edirəm, ola bilsin ki, əvvəlcə düzgün ifadə etmədim.

Əliağa Şıxlinski: - Hə Nigar xanım, sən ki məni yaxşı tanıyırsan. Biz səninlə çox qanlı-qadali cəbhələrdən keçmişik.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Əlbəttə, əlbəttə, hamısı mənim yadımdadı. Birinci Dünya müharibəsinin, ağırlığı Şimal Rusiyasındakı döyüşlərin sənin çiyinlərinde idi.

Əliağa Şıxlinski: - Aha, sən Petroqrada artilleriya müdafiəsini nəzərdə tutursan -14-cü ili.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Bəli, bəli 14-cü ili nəzərdə tuturam.

Əliağa Şıxlinski: - 14-cü ili təsadüfi xatırlatmırsan ki?..

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Yox, yox general, mən 14-cü ili təsadüfən xatırlatmıram, mən o vaxt da sənin davranışında indikiyə bənzər hərəkətlər müşahidə etmişdim.

Əliağa Şıxlinski: - Rus generalları başlarını itirmişdilər. Hər an üstümə qaçıb məni tələsdirdilər. Niyə cavab atəşləri açmırsan, axı sən artilleriya komandanısan?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Hə, hə mənim yadımdadı, axı o vaxt mən də qərargahda idim. Sən onları sakitləşdirdin.

Əliağa Şıxlinski: - Sakiləşdirdin yox, mən onlara qətiyyətlə dedim ki, hər kəs öz işi ilə məşğul olsun.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Doğrudur, sən çox sərt cavab verdin. Ancaq çarın nümayəndəsi də sənə qəzəblənmişdi.

Əliağa Şıxlinski: - Hə, məni çarın adı ilə hədələdi.

(General bir qədər asta yerləşlə aralanır və təzədən qayıdır. Nigar xanım gülür.)

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Mənim yaxşı yadımdadı, əgər Petroqrada müdafiə edə bilməsən, hərbi səhlənkarlığa görə cavab

VƏTƏN MƏNİ ÇAĞIRDI

I PƏRDƏ ALTINCI ŞƏKİL

verməli olacaqsan. Bəlkə tribunal səni ölümə məhkum elədi.

Əliağa Şıxlinski: - Hə, elədi. Mənə dedi ki, baxamayacaqlar ki, sən generalsan, hansı xidmətlərin olub.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - O vaxt rus generallarından biri mənə yanaşdı bir daha xatırlatdı; Nigar xanım, bəlkə, ərinizə deyəsən ki, belə şeylər xəyanət kimi qiymətləndirilir müharibədə. Bunun üçün adamın başını sığallamırlar ha.

(General Şıxlinski gülür.)

Nigar xanım Şıxlinskaya: - İndi sən niyə gülürsən.

Əliağa Şıxlinski: - Sən də ona əsl general arvadı kimi cavab vermişdin.

(Bu dəfə də Nigar xanım gülür.)

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Hə, doğrudur, axı mən də qəzəblənmişdim, az qala sənin bütün hərbi taleyinin üstündən qara xətt çəkirdilər. Elə ona görə də mən sərt cavab verdim.

Əliağa Şıxlinski: - O vaxt nə dediyin yadında qalıb, necə demisən?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Əlbəttə, yadımda qalıb. Mən onlara cavab verdim ki: «General Əliağa Şıxlinski öz hərbi ləyaqətini sizin Vətəninizdən də üstün tutur. Mən ona inanıram».

(General Əliağa Şıxlinski fikrə gedir, dalğın-dalğın gəzinir. Bəlkə, bu anlarda onun yaddaşından keçən hadisələr kino lenti kimi gözələrinin qabağında canlanırdı. Portartur, Qərb cəbhəsi, Rusiyanın uzaq çöllərindən keçib getdiyi yollar, Petroqrada artilleriyasından sonra çarın qəbulunda ziyafətlər, tənənəli bal gecələri... Onun həyatının yaddaqalan fraqmentləri bunlarla bitmir. General sağ əli ilə alını ovuşdurur. Handan-hana dillənir.)

Əliağa Şıxlinski: - Çarın nümayəndəsi o sözdən bərk incimişdi. Hətta sonralar mənə gileyəndi də. Mən də ona qədərincə yumşaldılmış halda dedim ki, siz gerek kiminlə danışdığınızı biləydiniz. Axı Nigar xanım elə həyatını rus əsgərlərinin, yaralıların həyatına həsr edib.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Eh general, çox böyük yol keçdin. Ancaq sənin qədrini bilmədim.

Əliağa Şıxlinski: - Bax bununla razı deyiləm. Çünki mən qədirimin bilinməsi üçün xidmət etmirdim. Bu, mənim taleyim idi - hər bəbə bağlı taleyim. Ara-sıra inciklikləri nəzərə almasaq, onlar mənim nəyə qadir olduğumu çox gözəl bildirdilər. Yoxsa, çoxsaylı təltiflər, ordenlər, medallar, qızıl qılınc... mənə havayı yerə verilmirdi.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Bəs indi necə general, taleyiniz üzünüze gülürmü?

(General Əliağa Şıxlinski Nigar xanımın yanına gəlir. Sağ əli ilə onun qolundan özünə tərəf çəkir.)

Əliağa Şıxlinski: - Sən bir bu aydın səməyə bax. Bilirsənmi bu aydın səməyə nə deyir?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Ooo, general, mən bu suala cavab verə bilməsəydim, onda gerek Əliağa Şıxlinski kimi bir generalın həyat yoldaşı - xanımı olmayaydım.

Əliağa Şıxlinski: - Aha, çox yaxşı, bəlkə, Nigar xanım nə düşünürsə, açıq desin.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Niyə demirəm ki, biz Vətən göyünün altındayıq. Bu göylər bizə deyir ki, sizin həyatınızın ən xoşbəxt günləri üçün tarix bundan sonra yazılacaq.

Əliağa Şıxlinski: - Aha, bir daha göstərsən ki, şairənə bir qəlbin var. Bu dünyanın taleyi Tanrının əlindədi.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Mən razıyam, ancaq orası da var ki, Tanrı dünyanın taleyini siyasətçilərə həvalə edib. Onların da.....

Əliağa Şıxlinski: - Yaxşı, yaxşı bildim, onların da sağ əli hərbcilərdi. Hərbi qüdrəti olmayan ölkəni heç kim tanımaz.

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Doğrudur, hərbi qüdrətli ölkənin bayrağını ucaldan.

(Bu vaxt bir dəstə gəncin yaxından marş sədələri ilə keçdiyi hiss olunur. Gənclər şövlə oxuyurlar.)

Əliağa Şıxlinski: - Eşirdirsənmi, Nigar, bu, bizim Qazax mahalından orduya könüllü yazılan gənclərin səsidir.

(Əliağa Şıxlinski qəza nümayəndəsinə işarə eləyir, onu yaxına çağırır. Qəza nümayəndəsi bu gün hərbi geyimdədir. Əslində, o, hərbi nazirliyin xüsusi mandatla Qazax mahalına göndərilmiş nümayəndəsidir. Hərbi paltarda olduğu üçün generala yaxınlaşanda təzim eləyir. General astaca başını tərpədir, razılığını bildirir.)

Əliağa Şıxlinski: - Azad!

(Hərbi geyimdə olan qəza nümayəndəsi əlini aşağı salıb generalın üzünə baxır. Sonra da dillənir.)

Qəza nümayəndəsi: - Əmrinizlə gəlmişəm, mən sizi dinləyirəm.

Əliağa Şıxlinski: - Vəziyyət necədir? Qüvvə toplaya bilmisinizmi?

Qəza nümayəndəsi: - Bizim Qazax mahalından yüz nəfərə qədər gəncin səfərbər olunması tapşırılmışdı. Əmrinizə əsasən mən bu işlə məşğul olmuşam. Gənclər ötən müddət ərzində hər bə hazırlanıb, onlara ciddi təlim keçilib.

Əliağa Şıxlinski: - Mən sizə tapşırılmış təlim dövründə, üç aydan bir imkan verin gənclər ailələri ilə görüşsünlər. Bunu yaddan çıxarmayıbsınız ki?

Qəza nümayəndəsi: - Bəli, general, tapşırıq əməl olunub, ancaq bir dəfə.

Əliağa Şıxlinski: - Nə üçün bir dəfə?

Qəza nümayəndəsi: - Ona görə ki, növbəti müddət indi başlanır. Gənclər istəyirdilər ki, sizinlə görüşsünlər. Ona görə də onların ailələri ilə görüşü təxirə salındı.

Əliağa Şıxlinski: - Aha, çox yaxşı. Gərək Nigar xanım gənclərlə bir-bir görüşsün. Onların səhhətlərilə maraqlansın. Nə qədər könüllü olsalar da, biz ordunu sağlam gənclərlə təmin etməliyik. Ancaq çox istədim ki, bayaq o könüllü marşı oxuyan gənclərdən bir neçəsi ilə görüşüm. Onların ehtivalları məni maraqlandırır.

Qəza nümayəndəsi: - Baş üstə, general, indi onlardan bir neçə nəfərini buraya gətiririk.

(Qəza nümayəndəsi çıxır. Az keçmir, üç nəfər gənc generalın hüzuruna qayıdır.)

Əliağa Şıxlinski: - Aha, demək, bu gənclər bizim Qazax mahalının igidləridi.

Qəza nümayəndəsi: - Bəli, bəli, general. Onların hər üçü Poyludandı.

(Gənclər hərbi təzimlə generalın qarşısında cərgə ilə dayanırlar. Birinci Rüstəm, sonra Dəli Müseyib, sonda isə Lüt Əziz dayanır. General bir-bir onlara yanaşır, adlarını soruşur.)

Əliağa Şıxlinski: - Çox yaxşı, ancaq niyə Rüstəm Çıraç oğlu öz adını bütöv dedi, digərləriniz isə yox?

(Gənclər dinmirlər. Qəza nümayəndəsi irəli gəlib özü izahat verir.)

Qəza nümayəndəsi: - Cənab general, bu gənc özünü Dəli Müseyib adlandırır. Kənd mirzəsinin dəftərində də adı Dəli Müseyib yazılıb.

Əliağa Şıxlinski: - Bəlkə, səbəbini özü izah etsin.

(Dəli Müseyib bir addım qabağa gəlir.)

Dəli Müseyib: - Cənab general, dəli mənim ləqəbimdi. Haqqı nahaqqa vermərəm. Bunun da üstündə başım çox bəlalar çəkib. Özü də məni Qaçaq Kərəm də yaxşı tanıyırdı. Həmişə deyərdi ki, sən əsl dəlisən. Bir az böyü, səni öz dəstəmə götürəcəyəm. Qismət olmadı.

Əliağa Şıxlinski: - Yaxşı, onda sənin adın belə qalsın, Dəli Müseyib Poylu. Razısanmı?

Dəli Müseyib: - Bəli, bəli, cənab general. Dəli adı Qaçaq Kərəmdən yadigar qal-

mışdı, qoy Poylu adı da sizdən mənə ad olsun.

Əliağa Şıxlinski: - Hə, Nigar xanım, bu gəncərə nə deyirsən?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Qoy üçüncü gənc də danışsın. Fikrimi deyəyəm.

Əliağa Şıxlinski: - Hə, cavan, sən də bir az qabağa gəl. Sənin adın nədir?

Lüt Əziz: - Mənim özge adım yoxdu, hamı mənə Lüt Əziz deyir.

(General qəza nümayəndəsinə baxır.)

Qəza nümayəndəsi: - Bəli, cənab general, doğru deyir. Kənd mirzəsinin dəftərində də adını tapmadıq.

Əliağa Şıxlinski: - Bəs harda, kimin yanında böyüyüb?

Qəza nümayəndəsi: - Bu, özünüz dediyiniz kimi, sizinlə həmişə məktublaşan Rəsul ağanın evində böyüyüb. Poylu Rəsul ağanın.

Əliağa Şıxlinski: - Aha, mən sənə deymişdim axı onun yanına gedəsən.

Qəza nümayəndəsi: - Doğrudur, general, mən Rəsul ağanın yanına getmişdim. Onunla görüşdüm. Mən bu barədə sizinlə ayrıca danışacağam.

(Əliağa Şıxlinski razılıqla başını tərpədir, sonra Lüt Əzizdən soruşur.)

Əliağa Şıxlinski: - Rəsul ağa necədir?

Lüt Əziz: - Çox sağ olun, general, sizin canınıza dualar edir. Mənə də dedi ki, sizə onun salamlarını çatdırım.

Əliağa Şıxlinski: - Çox yaxşı. Bəs Nigar xanım nə məsləhət bilir?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Mən görürəm, general, bunlar çox sağlam gənclərdi. Təkcə canlarının sağlığından söhbət getmir, həm də ruhen sağlandı. Ancaq mən bilmək istədim görüm gənclər Qarabağ haqqında nə bilir?

(General gəncərə baxır. Rüstəm danışmaq üçün icazə istəyir.)

Rüstəm: - Olar, mən danışım, cənab general?

Əliağa Şıxlinski: - Hə, sən Rüstəm Çıraç oğlu oldun, eləmi, buyur danış.

Rüstəm: - Cənab general, mən hələ kiçik yaşlarımda olanda, atam qarabağlılara köməyə gedib - erməni-müsəlman davasında. Şuşa ətrafında döyüşüb. Anamın dediyinə görə, on üç yaşım olub o vaxt. Mən anamın himayəsində böyümüşəm. Qarabağ Vətənimizin ürəyidir. Şuşa bizim diyarın tacıdır. Anam deyirdi ki, atan gedəndə sən soruşdun: «Hara gedirsən?» O da cavab verdi ki: «Məni Vətən çağırır».

(General Rüstəmi diqqətlə dinləyir. Arabir Nigar xanıma baxır. Nigar xanım da qürurlanır.)

Əliağa Şıxlinski: - Hə, buna nə deyirsən, Nigar xanım?

Nigar xanım Şıxlinskaya: - Başqa heç bir sözüm yoxdu. Ancaq kiçik bir xahişim var. Qoy bu gənclər bayaqki könüllü marşını bir də oxusunlar.

Əliağa Şıxlinski: - Çox yaxşı. Haydı baxalım.

(Gənclər yenidən gərcə ilə dayanır. «Könüllü» marşını şövlə oxuyurlar.)

Haydı baxalım,

Həp toplanalım,

Könüllü əsgər

Biz yazılalım.

Düşməni önünə

Sinə verəlim,

Müstəbidləri

Biz məhv edəlim.

Ata quzusuyuq,

Vətən yavrusuyuq.

Tüfəngdən qorxmarız,

Güllədən qaçmarız

Türk oğlu türkün!

Hər vaxt irəli

Dönməz heç geri

Tir-tir titrədir

Basdığı yeri.

Ata quzusuyuq

Vətən yavrusuyuq.

Tüfəngdən qorxmarız,

Güllədən qaçmarız

Türk oğlu türkün!

(Gənclər «Könüllü» marşını oxuya-oxuya səhnədən çıxırlar.)

İşıqlar sönür.

Bu ilin aprelində əməkdar jurnalist, Azərbaycan Respublikasının Milli Qəhrəmanı Alı Mustafayevin 65 yaş tamam olur. Alı Mustafayev 1952-ci il yazın oğlan çağında, aprelin 14-də Qazax rayonunun Qazaxbəyli kəndində anadan olmuşdur. Müasirləri və həmkərləri danışır ki, jurnalistlik istedadı hələ o, orta məktəbdə oxuduğu illərdə, yeniyetmə çağlarında üzə çıxmışdı. Orta məktəbdə oxuduğu illərdə Alı tez-tez Qazaxda çıxan "Qalibiyyət bayrağı" rayon qəzetinin redaksiyasına gələr, maraqlı yazılar, məqalələr və reportajlarla qəzetin səhifələrində çıxış edərmiş. O, dərc olunduqca daha da ruhlanar və gələcək taleyini jurnalistlik peşəsinə bağlayacağını gizlətməzdi.

Bu arzu, bu həvəs Alını Bakı Dövlət Universitetinin jurnalistika fakültəsinə gətirib çıxartdı. O illərdə Universitetin jurnalistika fakültəsinə daxil olmaq hər adamin işi deyildi. Bu fakültəyə qəbul imtahanlarından gerek yüksək qiymətlər alaydın, çünki müsabiqə çox yüksək idi, iki illik emək stajı tələb olunurdu. Alı bu fakültəyə sənədlərini təqdim edəndə artıq hərbi xidmət keçmişdi. O vaxtlar hərbi xidmət iş stajı hesab edilirdi.

Alı telejurnalist oldu. Jurnalistikanın ən çətin və operativ sahələrindən birində, informasiya proqramında çalışırdı. 80-ci illərin əvvəlləri idi, Sovetlər İttifaqı hələ dağılmamışdı. Dağlıq Qarabağda erməni daşnaqlarının separatçı çıxışları təzəcə başlamışdı. Dağlıq Qarabağ erməniləri 1988-ci ildə qərar qəbul edərək Azərbaycanın tərkibindən ayrıldıqlarını bəyan etsələr də hələ Azərbaycan hökuməti bunu qəbul etmir, SSRİ hökuməti isə ermənilərə gizli dəstək göstərərək Dağlıq Qarabağda müxtəlif idarəetmə metodlarını tətbiq etməklə onları Azərbaycanın idarəçiliyindən qopartmağa çalışırdı. Bu səbəbdən, Azərbaycanın hökumət dairələri, hakimiyyət nümayəndələri tez-tez Xankəndinə, Şuşaya, Xocalıya, Dağlıq Qarabağın digər bölgələrinə səfərlər edir, danışıqlar aparır, tədbirlərdə iştirak edirdilər və demək olar ki, bu tədbirlərin mütləq əksəriyyətində Alı Mustafayev iştirak edir, qaynar nöqtələrdən operativ reportajlar hazırlayırdı.

Respublikamızın əhalisi elə alışmışdı ki, Qarabağdan hər xəbəri intizarla, xəbərlər proqramının əfəri çıxacağını səbrsizliklə gözləyir və Alı Mustafayevin xəbərlərini, reportajlarını diqqətlə izləyirdilər.

Alı Mustafayevin özünə və sözüne bir inam, əhali arasında bu cəsarətli, istiqanlı, cəsur, qorxmaz jurnalistə bir xalq məhəbbəti yaranmışdı. Mən də həmin vaxtlardan Alı Mustafayevi öz peşəsinə ürəkəndən sevmə, peşakar və mərd bir jurnalist kimi tanıyırdım. Mən bu yazıda Alının jurnalistik fəaliyyətindən, onun peşakarlığından danışmaq fikrindən uzağam. Yəgin, bu barədə onun həmkarları, onunla bir yerdə işləmiş dostları daha yaxşı danışa bilər. Bircə onu qeyd etmək istəyirəm ki, Alı yüksək milli məfkurəli jurnalist və vətəndaş idi. Qarabağ savaşında ilk şəhid jurnalist kimi tarixə düşmüş, xalqımızın qəhrəmanlıq dastanına Milli Qəhrəman kimi öz səhifəsini əbədi yazmışdır.

Artıq 26 ildir ki, Alı aramızda cismən yoxdur və onu indiki nəslə tanımaq və təkcə jurnalist kimi yox, həm də şair kimi tanımaq, onun poetik dünyasına işıq salmaq, poeziyası barədə söz deməyi vacib sayıram.

Alı Mustafayev qaynar nöqtələrdə çox təhlükəli vəziyyətlərdən çıxmışdı. Bir sıra hallarda onun çəkiliş aparatına, obyektivinə tuşlanan güllələr yan keçmişdi.

Hələ birinci vertolyot qəzasında o, bir möcüzə nəticəsində sağ qalmışdı. Bu qəzadan sonra xəstəxanada müalicə olunduqdan sonra qorxmadan, çəkinmədən yenidən öz istəyi və təkidli xahişi ilə cəbhəyə, savaş zonasına ezam olunurdu.

Alı Mustafayevin 1992-ci ildə çapdan çıxmış şeirlər toplusu "Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən" adlanır. Kitaba son söz yazmış, Alının tələbə yoldaşı və dostu Mirzə Yusifoğlu nun belə bir müraciəti var: "Əlinə alıb asta-asta vərəqlədiyim bu qara cildli kövrək kitabça doğma vətəni, doğulub boya-başa çatdığı, mənsub olduğu milləti bütün varlığı ilə sevən, təəssüf ki, dünyasını vaxtsız dəyişmiş bir gəncin qoyub getdiyi yadıqardır... Yaxşı əzizlə bu kitabı, bir dəfə yox, dənə-dənə oxu hər bir misrini"... İndi onun kitabını vərəqlədikcə, şeirlərini oxuduqca heyret edirsən. Sanki bu şeiri

Alı Mustafayevin qəhrəmanlığı və şairliyi

Ramiz Göyüşov

Alı ölümündən sonra yazıb:

*Tələ öz hökmünü verib əzəldən,
Su kimi durulub, bulanır bəxtim.
Deryada qərq olan bir gəmi kimi,
Sıldırım sahile yan alır bəxtim...*

və ya,

*Alı, köçsən, izin qalsa yaxşıdır,
Yox vətəncün, közün qalsa yaxşıdır.
Heç doymayıb gözün qalsa yaxşıdır,
Bu qoca dünyada, ulu dünyada.*

Yazılarının birində mən şairləri aysberqlərə bənzətmişdim. Şeirlər şairlərin görünməyən tərəfləridir. Tələyin dərin qatlarında olan hissələridir.

Kitabda toplanmış şeirlər sanki Alının ömür gündəliyidir, yaşanmış günlərinin poetik sənəməsidir. Sevinc və kədərinin, əzab və iztirablarının bədii ifadəsidir, tərcümeyi-halı və həyat fəlsəfəsidir.

...Bakıda Dağüstü park deyilən ərazidə keçmiş Çəmbəkənd qəbiristanlığının yerində indi Azərbaycan xalqının müqəddəs bir ünvanı var: "Şəhidlər Xiyabani".

Bu müqayisəyə görə Uca yaradan mənə başılaşın: "Fəxri Xiyaban" Azərbaycanımızın Məkkəsi, "Şəhidlər Xiyabani" isə onun Mədinəsidir.

Və mən Alı Mustafayevi şair kimi ilk dəfə 1990-cı ildə "Şəhidlər Xiyabani"nda şeir deyərək tanıdım və kəşf etdim. Fikrimcə, bu onun şəhidlərə yazılan ilk şeirlərindən idi.

Alı Mustafayev həmişə olduğu kimi yenə də xalqımızın ən ağırlı bir məqamında ekrana çıxmışdı. "Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən" şeirini oxuyurdum.

Tələyə bax, Alı nə bilirdi ki, şeir oxuduğu yerdə - "Şəhidlər Xiyabani"nin girişində, bir vaxt onun məzarı uyuyacaq və bu məzar ziyarət yerinə çevrilecək.

*Baxıram dünyanın bu gərdisinə,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən.
Fələk rəvac verdi namərd işinə,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən.
Torpaqda haqqı var axan qanın da,
Bir nərin qolları düşüb yanında.
Müqəddəs Şəhidlər Xiyabanında,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən.
Yanmadım ömrümdən keçən illərə,
Baxıb məzarımda solan güllərə,
Söykəyib üzümü qərənfillərə,
Dəli bir ağlamaq keçir könlümdən.*

O illərdə dillər əzbəri olan bu şeir az qala bütün məclislərdə səslənirdi və sanki Alı bilirdi ki, heç iki il də keçməyəcək o, da noyabrın 20-də əbədi olaraq bu müqəddəs yerə - "haqq evinin astanasına" köçəcək və onu ziyarətə gələnləri "dəli bir hönkürtü" ilə ağladacaq.

Alı özü şəhidlərə bir neçə şeir həsr etmişdi, bu şeirləri üreyinin istəyi ilə, Uca Yaradanın diqqəti ilə yazmışdı. Göyden gəlmişdi bu misralar ona, əgər ele olmasaydı bu misraları qələmə ala bilirdimi Alı?!

*Əgər şəhid varsa, demək vətən var,
Şəhidlər dünyada ən böyük haqqdır.
Ölümdən qorxmayın Siz ey oğullar
Ruhlar bu torpağı qoruyacaqdır.*

Alı Mustafayevin şeirlərini oxuduqca onu yüz ilin doğması, tanış kimi daha yaxından tanıyırsan, iç dünyasına nüfuz edirsən.

Şeirlərinin bir ünvanı var - o da Vətəndir. Şeirlərində o, doğulub boya-başa çatdığı

doğma el-obanın tərənnümü edir. Müqəddəs, zərif və incə sevgi duyğularını bəyan edir, şəhidlərimizin faciəli taleyini şeirə düzür. Ailə, nəsil dəyərlərinin təbliği edir. Məhəbbət mövzusu Alının saf üreyinin səmimiyyətindən süzülür.

Bir neçə ilin söhbətidir, günlərin bir günü iş otağının qapısı döyüldü. Orta yaşlarında bir xanım qapını açıb, nəzakətlə "olarmı?", deyər icazə istədi. Mən onu içəri dəvət etdim. O, mənzil məsələsi ilə əlaqədar müraciət etmişdi. Qısa söhbətdən sonra tanış olduq. Gələcək xanım Alı Mustafayevin həyat yoldaşı idi - Lalə xanım.

Dərhal Alının yaddaşının hücrəsində qalmış, "qara cildli" kitabından seçib əzbərlədiyim bir şeirini xatırladım:

*Mənim Laləm heç laləyə bənzəməz,
Al yanağı qara xaldı Laləmin.
Əzəl gündən bu dünyada qisməti,
Bir gözəllik, bir kəmaldı Laləmin.*

Xəyalımda Alının müqəddəs ruhuna dualar oxuyub özüm-özümə söylədim. Sən demə Alını ilahi eşqin cazibəsinə salan, ovsunlayan bu xanım imiş...

Təkrar gəlişində Lalə xanım mənə Alının şeirlər kitabının "Dünya yanar unudulsam dünyada" adlanan təkrar nəşrindən oğlanları Turgut, Tural və Özalin adından bir nüsxə mübarək hədiyyə gətirmişdi.

O vaxtlardak Alı Mustafayevin ilk kitabından onun ailəsi haqqında müəyyən məlumatların var idi. Və onu da bildirdim ki, Alı Mustafayev Lalə xanımı böyük məhəbbətlə, dəliçəsinə sevilən Lalə xanım bu böyük məhəbbətlə biganə qalmayıb. Bu böyük məhəbbətdən üç oğul, üç igid dünyaya gəlib.

Bununla yanaşı Alının öz sevgisinə, öz məhəbbətinə, öz Laləsinə yazdığı şeirləri oxuduqca, belə qənaətə gəlsən ki, Alı bu sevgini içində tütyə kimi qoruyub. Onun yaratdığı Lalə obrazı təkcə həyatdakı Laləsi deyil, həm də Alının içində doğulub, onunla böyüyən, və böyüdükcə daha çox bağlandığı bir Lalədir. Həyatdakı Lalə ilə çəməndəki, dağ döşündəki lalə arasında bir vətəndir. Çəməndəki lalə obrazı ilə həyatdakı Lalə ikisi birləşərək Alının içindəki Laləni yaradıblar. Sonra Alının içindəki, xəyalındakı Lalə obrazı onun üreyindən süzülərək mirvari muncuq kimi sapa düzülüb, şeirə çevrilmiş, nəgməyə dönmüşdür:

*Gəzib qarış-qarış Ana Vətəni,
Görüb dağ döşündə dumanı, çəni
Bu yaşıl çəməndə xallı Laləni
Dərsəm öldürərlər, dərməsəm öləm.
Xalı qəribəyib çənəsi üstə,
İncidir mirvari dənəsi üstə,
Alovlu sinəmi sinəsi üstə
Sərsəm öldürərlər, sərməsəm öləm.*

Xoşbəxt ailə sevgidən, məhəbbətdən yaranır. Onun Laləsi Alının sədaqətli ömür-gün yoldaşdır, etibarlı güvən yeridir sevincidir, kədərdir, bir sözlə, bütün varlığıdır...

*Sən mənim yolumsan, ömürlük yolum,
Sən mənim sevincim, sədaqətimdən.
Mən sənə nə deyim, ay qurban olum,
Həyatım, varlığım, məhəbbətimdən.*

Və onun öz Laləsindən son istəyi də bu böyük məhəbbətin obrazı- laləni qəbrinin üstünə qoyulmasıdır.

*Mən olsəm qəbrimin üstündə ancaq,
Başqa gül qoymayın lalədən qeyri.
Qoy onu sinəmdə bitirsin torpaq
Əzəldən sinəmdir Lalənin yeri.
Qoy yansın əbədi bir məşəl kimi,
Qaranlıq qəlbimi işıqlandırın.
Təbiət üstümdə bir heykəl kimi,
Bir lalə rəngində çiraq yandırın.*

Alı kasıb ailədə böyümüşdü. Atasını erkən itirdiyindən anasının himayəsində böyümüşdü. Universitetə öz halal zəhməti və çalışqanlığı, əzmkarlığı sayəsində daxil olmuşdu. Bu yolda min bir əzab-əziyyət çəkmişdi. Həmin illəri Alı öz şeirlərində belə xatırlayır:

*Mən öz dirnaqlarım, öz əllərimlə,
Gah paltar qazandım, çörək qazandım.
Bəzən də qovrulub alın tərimlə,
Ümid çirağının oduna yandım.*

*Bəzən atalar xor baxdı mənə,
Yox yox mən onlardan heç incimədim.
Qəlbimin gücünə inanıb yenə,
Gələcək günlərə ümid bəslədim.*

Alının yaradıcılığında mövzu məhdudluğu yoxdur. Onun üçün istənilən bir hadisə və ya müşahidə etdiyi bir canlı və ya əşya şeirin mövzusu ola bilər. Övlad məhəbbəti Alının daha çox müraciət etdiyi mövzulardandır. Bu baxımdan onun oğlu Toğrul yazdığı şeir diqqət çəkəndir:

*Məndən sənə nə var qalar, nə dövlət,
Sənin dövlətdir, varndır Vətən.
Qeyrətdən Xan Beyrəyin, Babəkin,
Başına tac qoydu, barndı Vətən.
Mən qələm götürdüm, sən qılınc götür,
Sərhədə dönməsin Araz kimi Kür.
Bu torpaq böyükdür, bu xalq böyükdür,
Hələ oğulların varndı, Vətən.*

və ya,

*Tanı torpağımı, elini tanı,
Ana vətəni, dilini tanı,
Başına tac elə Azərbaycanı,
Kiminsə əsiri ol deməsinlər.*

Alının bu "qara cildli" kitabına ön söz yazmış, universitetdə onun müəllimi və həm də dostu, sirdaşı olmuş mərhum şairimiz Famil Mehdinin bir fikri ilə razılaşaraq mən də Alının şeirlərini oxuduqca bir daha əmin olaram ki, Alı öz ölümünün yaxınlaşdığını öncə görübmüş, hiss edibmiş. Diqqət yetirin:

*Ömür yetər, zaman başlar biçinə,
Soruşmaz ki, günahı nə, suçu nə?
Dövrən qoşdu Vurğunu öz köçünə,
İndi də qoşulub bu Alı, Dağlar.*

və ya,

*Bu dünyada ömür bəslə, ölüm ək,
Əfsanədir qərdən çox istəmək.
Əzəl-axır dünyasını dəyişmək,
Gedənə də, qalana da qismətdir.
və ya,
Ömür köçüm göy çəməndə dayanar,
Payız düşər, qəbrim üstə yağar qar.
Məzarında lalə bitər hər bahar,
Yox getmərim dağlar mənsiz danxar.*

Hamı kimi Alı da yaşamaq, yaratmaq, yazmaq istəyirdi. O da hamımız kimi o vaxtlar yenice alovlanmağa başlayan Qarabağ atəşinin tez bir zamanda həllini istəyirdi. O, bilsəydi ki, vertolyot hadisəsindən sonra bizim Şuşa, Ləçin, Xocalı itkilərimiz olacaq, Qarabağ nisgilini bu qədər uzun zaman yaşayacağıq- görəsən onun şair üreyi dözərdimi?

Belə yaşamaq istəyirdi Alı:

*Yaşamaq istəyirəm axan bir bulaq kimi,
Yaşamaq istəyirəm gül açan torpaq kimi,
Yaşamaq istəyirəm yer üzündə haqq kimi.*

Nə qədər acı da olsa, Alı erkən getdi bu dünyadan.

Ancaq tarixdə izi qaldı... Bu dünyada Alıdan yadigar 3 oğlu, həyatından da çox istədiyi Laləsi, dostlarının xatirində onun acılı-şirli xatirələri və bir də "qara cildli" kitabda toplanmış şeirləri qaldı.

Ruhun şad olsun qəhrəman Vətən oğlu! Ad günün mübarək!

Xəlil müəllimi xatırlayarkən

**Şairlər vətəni bizim tərəflər
Tərlanlar oylağı yadına düşdü...**
Səməd Vurğun

"Müəllim" deyəndə qəlbimdə öz ömrünü şam kimi gilə-gilə eridib şagirdlərinin ömür yollarına səpələyən qayğı-keş, həssas qəlbli bir insan canlanır. Elə bir insan ki, o, bütün xoşbəxtliyini dərs dediyi şagirdlərin ucalığında tapır. Bu gün haqqında söhbət açacağım müəllim də belə insanlardandır. Xəlil Qara oğlu Bayramov.

O, 1933-cü il Ağstafa rayonunun Qırılı kəndində anadan olub. 1950-1955-ci illərdə H.Zərdabi adına Gəncə Dövlət Pedaqoji İnstitutunun filologiya fakültəsində təhsil almışdır. Təhsil aldığı illərdə oxuduğu ali məktəbin ən dəyərli tələbələrindən biri olmuşdur. Bu ali məktəb Xəlil müəllimin tək gözəl ədəbiyyat müəllimi olmasını deyil, həm də söz, qələm adamı, qələm sahibi kimi formalaşmasına kömək etmişdir.

İnstitutu bitirdikdən sonra Xəlil müəllim təyinatla Kəlbəcər rayonunun Qamışlı kəndinə müəllim göndərilmişdir. 1955-ci ildən 1961-ci ilə kimi orada gənc nəslin təlim-təربiyəsi ilə məşğul olmuşdur. 1961-ci ildə öz rayonuna qayıtmış, indiki Həsənsu kənd orta məktəbində müəllimlik fəaliyyətini davam etdirmişdir. Bu illərdə Xəlil müəllimin Xalq şairi Hüseyin Ariflə görüşləri, deyişmələri hələ də o dövrün ədəbiyyat adamlarının yad-daşındadır. İstedadlı şairimiz Nüsrət Kəsəmənlinin uşaq illəri də bu məktəbdə Xəlil müəllimin gözləri qarşısında keçmişdir. O, bu böyük müəllimdən çox şeylər öyrənmişdir. Bu illərdə Xəlil müəllimin dövrü mətbuatda ("Azərbaycan gəncləri" "Ulduz" jurnalı, "Qabiliyyət bayrağı") qəzetlərində şeirləri dərc olunub. Saf məhəbbət, vətən sevgisi onun şeirlərinin əsas leytmotivini təşkil edir:

*Aşıq yaranmışam körpəliyimdən,
Baxanda dərdimi duyan gözlərə.
Ağrıma yüngüllük, dərdimə dərman,
Yarama mələm qoyan gözlərə.*

*Oturam yanaşı, üzüm üzündə,
Əllərim əlində, dizim dizində.
Axsamdan səhərə gözüm gözündə,
Mən olam hər gecə heyən gözlərə.*

*O, bəzən andırır ayılı axşamı,
Süzgün ala gözdür könül ilhamı.
Xəliləm, düşmənam eşitsin hamı,
Gündə birisinə uyan gözlərə.*

Xəlil müəllimin şeirlərini oxuduqca oxucu saflaşır, durulaşır. Sanki insan xəyallar dünyasının qonağı olur. Onun hər sözündə, hər misrasında Vaqif məhəbbəti, Vurğun xəyalı var.

Xəlil müəllimin ustad aşıq Dədə Şəmşirlə deyişməsi xüsusi maraq doğurur. 1958-ci ilin may ayında Qamışlı Kəndinin müəllimləri Ceyran bulağının üstündə süfrə açılar. Xəlil müəllim də onların arasında olur. Təbiətin gül-gülü, bülbül-bülbülü çağırın vaxtıymış. Bu vaxt bir dəstə atlı gəlib bulağın yanında dayanıb su içirlər. Bunlar aşıq Şəmşir və onun dəstəsi imiş. Müəllimlər böyük hörmətlə aşığı süfrəyə dəvət edirlər. Bu məqamda kimse aşığa deyir ki, o Qazaxdan gələn oğlan da buradadır. Aşıq Şəmşir çox edəblə Xəlil müəllimlə salamlaşır. Sonra deyir ki, oğlum, eşitmişəm sən də yaxşı uydurursan. "Xoruz" şeirini oxudum. (Xəlil müəllimin bu şeiri maraqlı bir əhvalatla bağlı yazılıb) Ellərini yaman pərt eləmişəm. Gəlsənə, elə indi bu təbiətin qoynunda bir-iki kəlmə deyişək. Xəlil müəllim özünü itirir. O, gənc bir müəllim, Aşıq Şəmşir isə tanınmış bir el aşığı. Xəlil müəllim deyir ki, Dədə Şəmşir, mən səninlə deyişməyə cürət etməyəm. Mən şair deyiləm, hərdən təbim gələndə elə-belə uydururam. Aşıq deyir ki, sən də Qazağın suyunu içmişəm, Səməd də. Bilirsənmi ki, mən bu bulağın başında Səmədlə deyişmişəm. İndi səndən bir-iki şey soruşacağam, görüm mənə nə cavab verəcəksən?

Aşıq Şəmşir
*Könülüm deyir: et torpağı ziyarət,
Çalırımı Qazaxda sazı Vurğunun?
Bahar əyyamıdır, yenə yaz gəlib,
Olurmu söhbəti, sözü Vurğunun?*

Xəlil müəllim
*Ustad, qərinələr gəlib keçsə də,
Gedermi Qazaxdan izi Vurğunun,
Qızlar çəmənlərdən çiçək dəyəndə
Çox olur söhbəti, sözü Vurğunun.*

Aşıq Şəmşir
*Vurğun öldü, Vaqif bunu bildimi?
Vidadi ah çəkib yasa geldimi?
Səmədi itirən sizin eldimi?
Dərdi qocaldıdır bizi Vurğunun.*

Xəlil müəllim
*Dəli dağ ilhamı, Qoşqar vüqarı,
Şair çox sevirdi sizin dağları.
Heyif, hələ ömrü olmamış yarı,
Getdi aramızdan özü Vurğunun.*

Aşıq Şəmşir
*Şəmşirəm, şikarım yaralı getdi,
Gözü yolda qoydu, maralı getdi.
Çərx-i-dövrən saldı aralı, getdi,
Qalırımı Qazaxda izi Vurğunun?*

Xəlil müəllim
*Dərdini böləsən Xəlillə yarı,
Səmədi yetirib Qazax diyarı.
Əziz ata, çəkmə heç intizarı,
Yetişir Qazaxda yüzü Vurğunun.*

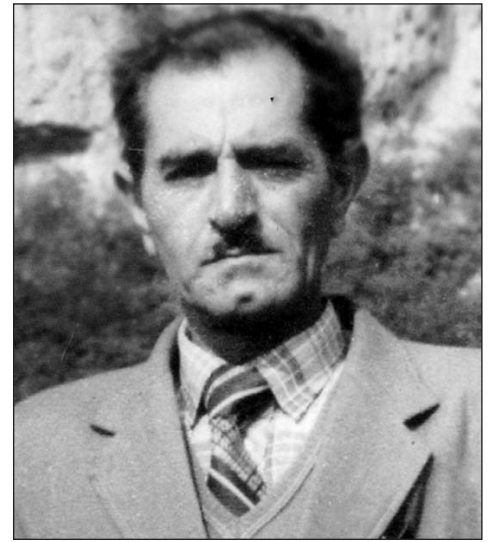
Bu sözlərdən sonra onlar görüşüb ayrılırlar. Ancaq aralarında yaranmış isti münasibət, deyişmələr məktub şəklində davam edir. Növbəti yazılarımızda oxucularımıza bu məktublarda yazılmış şeirlərlə bağlı məlumat verəcəyik.

Xəlil müəllimin tək Aşıq Şəmşirə yox Şair Bəhmənlə, Aşıq Azafı Mikayilla deyişmələri də vardır.

1976-cı ildə Qırılı kənd səkkizillik məktəbi orta məktəb olur. Xəlil Bayramov bu orta məktəbin ilk direktoru təyin olunur. Mən deyirdim ki, Xəlil müəllimin direktorluğu dövründə Qırılı kənd orta məktəbi özünün əsl intibah dövrünü yaşamışdır.

Mən Xəlil müəllimlə bağlı yazı yazmağa hazırlaşarkən çoxlu məlumatlar öyrəndim. Onun bənzərsiz şeirlərinin seyrinə düşdüm. Xüsusilə, müxəmməslər, qəzəllər, təcnislər, qılıbəndlər mənə heyran etdi. Mənə elə gəlir ki Xəlil Bayramov yaradıcılığının geniş şəkildə toplanılmasının, çapa hazırlanmasının artıq vaxtıdır. Bu istənilən bir ədəbiyyat adamının tədqiqat obyektinə ola bilər.

Xəlil müəllimin qızı Azadə xanım Qırılı kənd tam orta məktəbində çalışır. Sanki bu xanım qəlbində böyük bir Xəlil Bayramov dastanı yaşadır. Azadə xanım danışıqca Xəlil Bayramov dastanı yeni-yeni qollara ayırılır... "Mən Xəlil Bayramovun yoldaşı necə

xanım olub?" sözünü Azadə xanımdan soruşanda onun gözləri doldu. Sanki bu sual onu anasız dünyasından yenidən analı dünyasına qaytardı. "Anamı" şeirini söyləməklə sözünü bitirdi:

*Onu itirmişəm körpəliyimdən,
Hələ də gezirəm, ellər, anamı.
Ya çovğuna düşüb, ya çəndə azıb,
Ya da ki uçurub yellər anamı.*

*Atam ocağında bir çiçək idi,
Hələ çiçəkdən də o göyçək idi.
O bəndə deyildi, o mələk idi,
Belə əzizlərdi dillər anamı.*

*Bir kəsə bir acı kəlmə deməzdi,
Qəfil ayrılığı heç istəməzdi.
Duysa ki, anadır, vallah yeməzdi
Pələnglər anamı, şirlər anamı.*

*Yaşı qurumayan gözüm axtarır,
Gözümdə qalan yüz arzum axtarır,
Nənəsinə bənzər qızım axtarır,
Görən qaytararmı sellər anamı?*

*Xəlil qızı quru budaq kimidir,
Nənə olub, amma uşaq kimidir,
Hər bahar istəklili qonaq kimidir,
Öpüb oxşayırlar güllər anamı.*

1986-cı ilin sentyabrında Xəlil Bayramov vəfat etmişdir. Düzü-qoşduğu, yazıb-yaratdığı, dürlü-dürlü sözləri, dürlü-dürlü misraları qaldı kövrək qəlbimizdə. Gəlin, biz Xəlil müəllim vəfat etdi demiyək, gəlin, biz Xəlil müəllim öz dünyasını dəyişdi demiyək, çünki onun əbədi bir sənəti var.

**Qismət Cəfərov,
Bakı Dövlət Universitetinin tələbəsi**

*Məni məndən alan dünya,
Vədəsi boş, əhdi tamam yalan dünya,
Ölməzlərin qədrini heç bilmədin, sən,
Diri ikən öz içində ölən dünya!*

Ölən dünyanın ölməz sakinindən yazacam. Adı kimi özü də, əməlləri də əbədiy-aşar sakinindən - Cavid həkimdən yazacam. Bəzən bir saniyə bir qərinə kimi, bəzən də bir qərinə bir saniyə kimi gəlib keçir. Hər saniyə qərinəyə bərabər ömür sahibi Cavid həkim bir qərinədən cəmi 3 il artıq yaşadı. Bir qərinəlik ömrünü isə bir dünya ömrünə əbədiyyət həkk etməyi bacardı. Qəribəliklər, təzadlar insan ömrünü yadda qalan edir. Elə Cavid həkim də qəribə, təzadlı ömür yaşadı. Elə sirlili yaşadı ki, ömrünü. Hamıya sirr qaldı. Dosta-tanişə, yada-doğmaya, Allahdan

Ölümsüz həkim, doğum günün mübarək

Yazı Cavid Həmişəyev 40 yaşına həsr olunur

sonra onu bu dünyaya bəxş edən ata-anaya da bir sirr olaraq qaldı Cavid həkim. Sirr gəlib, sirr getdi alim eloğlum.

Biz əvvəl qərinələri öyrəndik. Sonra repressiyaları anlamağa başladıq. Qərinə ömrü alim ömrünün repressiya ömrü ilə evezlədi. 33-ü 3 il idi tamamlayan Cavid həkim 37-yə tuş gəldi. 37-dən sonra 40 da var imiş. Çoxlarının körpəsi anadan olanda "40-ı çıxdı." - deyib sevindi, çoxlarının isə doğması, əzizi bu dünyadan köç edəndə "40-ı çıxdı." - deyib göz yaşları axıtıdığı 40-ı deyirəm. Cavid həkim valideynlərini ikinci dəfə yazdığım 40-la iki dəfə yasa qərğ edəcəkmış sən demə. Bir ölümünün 40-cı gününün dəhşəti ilə, bir də olumunun 40 illiyində - 40 yaşının tamamında. 40-lar heç düşmədi Həmişəyevlərə. Əməlləri nurlu insan Zaməddin müəllim, əyilməz qadın Hafizə xanım bu 40-ı Cavidsiz qeyd etməyi heç ağıllarının ucundan belə keçirməzdilər 40 il öncə. Ancaq nə etmələr?! "Sən saydığını say, gör fələk nə sayır!" - misalı bu dəmdə at oynatmaqdadır. Övliya simalı Zaməddin müəllim danışıdığı sözün hər hərfində "Cavid" deyir. İnanmayan inanmasın. Mən Zaməddin müəllimlə ünsiyyətdə olduğum zaman öz gözlərimlə görüb, öz qulaqlarımla eşitmişəm yazdıqları-

mı. Hələ Hafizə xanımı demirəm. Oğlunun 40 yaşına bir ana hədiyyəsi də edib. Öz hal-ı təqaüdü ilə Cavidinin dürlü əməllərini, öl-məz xatirəsini əbədləşdirib kitab şəklində çap etdirib, bu dünya ilə yenidən göz-gözə dayandı: "Sən mənim balamın qədrini bilmədin, dünya!" -dedi. "Eh, hardan biləsən, nə biləsən Cavid kimi oğul itirməyin dəhşəti necə olur." - söylədi. Bu hayqırtısı ilə dünyanı ölməzliyə səslədi Hafizə xanım.

Cavid həkimi milyonlar tanıyırdı. Bəşər tanıyırdı. Onun tərcümeyi-halını yazmağa ehtiyac duymadım. İllklər imza atan Cavid Həmişəyev Azərbaycan səhiyyəsinin kardiologiya sahəsinin ilk invaziv kardioloqu, tibb elmləri üzrə fəlsəfə doktoru idi. Çox qısa yazacam əfsanə, dastan ömrü tarixi həkimdən:

Elmin Övliyası idi.

Xəstə ürəklərin şefası idi.

Maddi imkan olmayıb, ürək xəstəliyindən əziyyət çəkən minlərlə insanın ümid qapısı idi.

Çox həkimlərin maddi imkana görə xəstəyə yuxarıdan aşağı baxdığı bir dövrdə Cavid həkim xəstələrinin dostu, həm maddi, həm də mənəvi dayağı idi.

Yenə qısaca yazacam. Siz heç

görmüşdünüzmü ki, elmdə ən yüksək zirvələr fəth edən bir həkim ona pənah aparan xəstəsinin ayağına corabını, ayaqqabısını geyindirsin?! Əlbəttə ki, xeyr! Ancaq Cavid həkim bu böyüklüyü edirdi. Belə böyüklüyü edən insan təbii ki, əfsanələşməli, tarixiləşməli idi. İndi onun nurlu əməlləri əfsanəyə çevrilib, dillərdə dastana dönüb. Həmin əfsanələr, dastanlar isə tarixin yaddaşına həkk olunub.

Milyonların qəlbində ölməz, işıqlı əməlləri yaşayan dəyərli eloğlum, 40 yaşın mübarək! (Ona görə mübarəkdi yazdım ki, Cavid həkim ölməyib, ölməzlik zirvəsinə ucalıb.) Ölən dünyanın ölməz və əbədiyaşar həkimi, bu dünyanı müdrik əməllərlə bəzədiyən insan ömrünə min alqış!

Hörmətli Zaməddin müəllim və Hafizə xanım, çiyinizi kədərlə yükü yükləməsin. Hər zamankı kimi məğrur dayanın. Mərd, məğrur, ölməz oğul böyükdən ata-anaya ancaq və ancaq təşəkkür düşər. Sizə təşəkkür edirəm.

P.S. May ayında Qazaxda "Ürəklərdə Axtarın" kitabının təqdimatı keçiriləcək. Hər kəs dəvətlidir.

Səbinə YUSİF

ƏVƏZ SOFUOĞLU**Sən nə deyirsən?**

Başına döndüyüm ay sudan gedən,
Ağlımı basımdan alıb gedirsən.
Sevginin vurduğu çarpaz yaralar
Deyirlər sağalmır sən nə deyirsən?

Gəl çıxmaq dağlara tut əllərimnən,
Bir busə ver mənə bal ləblərinən.
Qarışaq çaylara, dağ sellərinən
Axaq dəryalara, sən nə deyirsən?

Sofuoğlu Əvəzi qoyma biçərə,
Gəl eylə dərdinə sən özün çərə.
Mən səni sevərəm, ay zülfü qara,
Bir dillən, bir danış, sən nə deyirsən?

İlk məhəbbətim

Səni gördüm, var bədənim titrədi,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.
Eşqim cilvələndi coşdu kükrədi,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.

Qəlbimdə eşqinin izi qalıbmış,
Alovu sönmüş kəz qalıbmış.
Surəti silinib özü qalıbmış,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.

Düzülüb dal-dala otuşur günlər,
Təzədən açılırsən o təzə güllər.
Eşqimə şahiddir otuşsan illər,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.

Daha qocalmışam, saçə dən gəlib,
Ömrə payız gəlib, gözə çən gəlib.
Qəlbimin telləri yaman kövrəlib,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.

İnsaf et, Əvəzi çəkməyənə dara,
Təzədən qəlbinə vurmayın yara.
Qoy sığal eyləyim qara saçlara,
Ay mənim uşaqılıq ilk məhəbbətim.

Çal anamın laylasını

Başı qarlı uca dağlar,
Çal anamın laylasını
Qərənfıllı bağça-bağlar
Çal anamın laylasını.

Yerimişəm yaylağında,
Boy atmışam qucağında.
İsinmişəm ocağında,
Çal anamın laylasını.

Eşit, coşqun çaylar məni,
Ötən illər aylar məni.
Zirvələrin duman-çəni,
Çal anamın laylasını.

Uşaqılığım səndə qalıb,
İlhamını səndən alıb.
Sofuoğlu da qocalıb,
Çal anamın laylasını.

Ay bülbülüm

Niyə tənha dolanırsan,
Nədi dərdin, ay bülbülüm?
Oğrun oğrun boylanırsan,
Nədi dərdin, ay bülbülüm?

Xətrinə kim dəyibdi?
Güllər boynunmu əyibdi?
Çiçəkli bahar gəlibdi,
Nədi dərdin, ay bülbülüm?

Ayaqları xınalısən,
Yoxsa mən tək yaralısən?
Söylə, bilim haralısən,
Nədi dərdin ay bülbülüm?

Bizim eldənmi gəlibsən?
Şirin dildənmi gəlibsən?
Salamları getiribsən?
Nədi dərdin, ay bülbülüm?

Qızılgülü dəribsənmi
Pünhan yerə səribsənmi?
Əvəz kimi qəribsənmi?
Nədi dərdin, ay bülbülüm?

Sabahın xeyir

Qürbət eldən görüşünə gəlmişəm
Doğma el, doğma yurd, sabahın xeyir!

Ayrıliğa mən birtəhər dözmüşəm,
Doğma el, doğma yurd, sabahın xeyir!

Bənövşəli, kəkotulu yaylaqlar
Qonaqlı, qaralı sərin bulaqlar
Gəzib dolandığım bizim oylaqlar,
Çınqıllı qayalar, sabahın xeyir!

Ana vətənimim baharı yazı,
Doğma küçələrin torpağı, tozu.
Tarı, kamaçası, sədəfli sazı,
Şuru, muğamatı, sabahın xeyir!

Çeşmələr başında incə bel qızlar
Əvəzə eyləyər işvələr, nazlar.
Göllərin bəzəyi, sonalar, qazlar,
Zirvədə tərlandı, sabahın xeyir!

Qayıt

Mən gedirəm, ala gözlər,
O dağlara sən də qayıt
Gözleyəcəm yollarını,
Yağış, duman, çəndə qayıt.

Gəzdiyimiz oylaqlara,
Gül çiçəkli yaylaqlara.
Suyu sərin bulaqlara,
Aşırıya - kəndə qayıt.

Siyah zülfün hörmək üçün,
Lalə nərgiz dərmək üçün.
Sofuoğluyı görmək üçün
Get, dolan gəz, gəndə qayıt.

Ana torpaq

Səni gördüm, işiq gəldi gözüme
Əzizsən, doğmansan, ay ana torpaq.
Ayaq basdım, taqət gəldi dizimə,
Həkimdən, loğmansan, ay ana torpaq.

Səndə bilməm qüssə nədir, kədər nə?
Dadin baldır biləmmirən, zəhər nə?
Ömrüm günüm getsə belə hədərmə,
Dərdlərə dərmansan, ay ana torpaq.

Məftunam dağlarda lələzarına,
Məftunam bağlarda güllüzarına.
Qoy səcdə eyləyim mən vüqarına
Əyilməz, yenilməz, ay ana torpaq.

Sofuoğlu Əvəzin canı da sənsən,
Damarında axan qanı da sənsən.
Ləli, cəvahir, varı da sənsən,
Əvvəl, axırım, ay ana torpaq.

Ay təzələndi

O yandan çıxanda elə parladın,
Elə bildim doğdu, ay təzələndi.
Sönmüş məhəbbətim təzədən alışdı,
Cücərdi boy atdı, ay təzələndi.

Damarımda qanımda dövrən eylədi,
Kükrədi, qanadı, sövlan eylədi.
Bu sevgiyi qismət mövlan eylədi,
Ruhum cavanlaşdı, ay təzələndi.

Qismətin məndədi, gəl qaçma məndən,
Quş olub uzağa gəl uçma məndən.
Öluncə dönən döy Sofuoğlu səndən,
Rəbbimin verdiyi pay təzələndi.

Oxay bülbül

Səhər oyandım səsinə,
Oxay bülbül, oxay bülbül.
Düşdüm sevgi həvəsinə
Oxay bülbül, oxay bülbül.

Gözlərimdən tökmə yaşı,
Ətəyindən at bu daşı.
Ötürmüşəm yarı yaşı,
Oxay bülbül, oxay bülbül.

Qizil güllər dəstə-dəstə,
Gözü yolda, könlü səsdə.
Sancılıbdı sinəm üstə,
Oxay bülbül, oxay bülbül.

Çatmir əlim vətənimə,
Çiçəyimə, çəmənime.
Məhəm eylə sən dərdimə,
Oxay bülbül, oxay bülbül.

Könül vermə bilqara,
Eşqi qanmaz, qəlbə qara.
Sofuoğluya vurma yara
Oxay bülbül, oxay bülbül.

Neydi-neydi

Bilmirsənmi gözlərindən
Axan o yaş neydi, neydi?
Eşq oxumuz toxunduğu
Dəyən o daş neydi, neydi?

Yaman uzun oldu möhlət,
Gəl oturub edək söhbət.
Ayrı salan bizi həsrət,
O insafsız neydi, neydi?

Eşqimiz saf bulağıydı,
Ömrümüz xoş marağıydı.
Hansı zalım bizə qıydı,
Dəyən güllə neydi, neydi?

Sevəm, oxşam, istəm səni,
Ürəyimdə bəstəm səni.
Gündə min yol səsdəm səni,
Deynən Əvəz neydi, neydi.

Yuxuda dağlara aparın məni

Heç olmasa birçə anlıq gecələr-
Yuxuda dağlara aparın məni
Rahatlansın qərib, kövrək ürəyim,
Yuxuda dağlara aparın məni

Coğaz çayı layla çalsın ömrümə,
Şah Göyözən ruh gətirsin könlümə.
Xan Aveyim dərman etsin dərdimə,
Yuxuda dağlara aparın məni.

Atamı, anamı ziyarət edim,
Diz çöküb qardaşa dərdimi deyim.
Görüm gül açımı vətənim, elim,
Yuxuda adağlara aparın məni.

Qismətdimi, bunu bilə bilmirəm,
Xeyli vaxtdı elimizi görmürəm.
Sofuoğluyam, özüm gedə bilmirəm,
Yuxuda dağlara aparın məni.

Apararmı

Görən desəm, vətənimə
Quşlar məni apararmı?
Ləliyərim, yalvararam,
Quşlar məni apararmı?

Həsət çəkən gülə dönsəm,
Pərvanəyə külə dönsəm,
İncə kövrək tele dönsəm,
Yeller məni apararmı?

Yağan yağışa qarışsam,
Axan çaylara qovuşsam,
Dərdimi açıb danışsam,
Səllər məni apararmı?

Yolun azan yolçu olsam,
Yolun kənarında dursam,
Sofuoğluyam boynum bursam,
Yollar məni apararmı?

Ay sədəfli saz

Beşiyimin başında çox dillənibsen
Dillən ömrüm, günüm, ay sədəfli saz.
Anamın bal şirin laylası sənsən,
Dillən ömrüm-günüm, ay sədəfli saz.

Nənəm də, babam da sevirdi səni,
Atam da, anam da sevirdi səni.
Yox elə qəlbimdə kədəri, qəmi,
Dillən ömrüm-günüm, ay sədəfli saz.

Yatan qismətimi oyandır, qaldır,
Eşqin atəşində kül elə, yandır.
Qıyma Sofuoğluya bir quru qandır,
Dillən ömrüm-günüm, ay sədəfli saz.

Gəldim

Başına mən dönüm, ay ana yurdum,
Dərdimi sənənlə bölməyə gəldim.
Sinəmdəki qalaq-qalaq sırımı
Sənə danışmağa, deməyə gəldim.

Neçə ildir həsrətinlə yaşaram,
Gizli-gizli alışaram, yanaram.
Müvəqqəti bu dünyada qonağam,
Ay əzizim, mən sizi görməyə gəldim

Səndən ayrılıram, getmərim daha,
Qövr edər sinəmdə sağalmaz yara.
Kim ümid eyləsin bu gün, sabaha,
Əvəzəm, qoynunda ölməyə gəldim.

Qazax, Daş Salahlı kəndi

Elya Kəsəmənli**Ay ömrüm, bəs belə hara qaçırsan?!**

Gələndə dünyaya bilmirsən kimsən,
Xoş sözlər deyilir körpə adına.
Sonra yavaş-yavaş uşaq olursan
İnsanlar yetişir sənənin dadına...
Ay ömrüm, bəs belə hara qaçırsan?!

Axar su kimidir ömrün bu qismi,
Uşaqılıq illəri qalır arxada,
Gəlir hay-harayla cavanlıq ismi-
Düşdümü ömürdən bir kərpiç daha?!
Ay ömrüm, bəs belə hara qaçırsan?!

Səni tutmaq olmur, saxlamaq olmur,
Elə bil qartalsan, göyə qalxırsan.
Yel olub ilimdən hara uçursan?..
Yaşamaq həvəsi hər yaşda bellidir.
Artıq yetişibdir deyəsən əlli...

Hələ çox misalın tapılmır həlli
Ay ömrüm bəs belə hara qaçırsan
Yanaraq kül olub yoxa çıxırsan
Arzular tükənmiş fikirdə, başda
Daim əksimizə işləyir zaman

Od tutub alışır, alovlanırsan,
Ömrün sahilinə yaxınlaşırsan,
Baxırsan güzgüyə saçə dən düşür...
Fikirdən çatılır yenə qaşların-
Ay aya calanırsan, illər otuşur

Baş-başa qalırsan xatirələrlə,
Ay ömrüm bəs belə hara qaçırsan?!
Sürətli çay kimi elə axırsan
Heç nəyə, heç kimə of da demirsən,
Hərəyə bir cürə lövbər salırsan.

Ay ömrüm bəs belə hara qaçırsan?!
Bulud olub göydə yoxa çıxırsan,
Tanrıdan verilən hər kəsə paysan,
Bir göz qırpımında yaşanan ansan
Ay ömrüm bir söylə hara qaçırsan?

04 may 2016

Hünər göstər, bir şey apar bu dünyadan

Əlləri boş gəlir dünyaya insan
Hünər göstər bir şey apar bu dünyadan
Mal-mülk üstündə vuruşan adam
Öləndə əli boş gedir bu meydandan
Hünər göstər, bir şey apar bu dünyadan

Dünyanın dəyişməyən qanunudur bu
Əsrlər yaşanıb indiyə qədər
Şahların vuruşan şahlı ordusu
Aləmi fəth edən böyük İsgəndər
Öləndə əlləri boş gediblər bu dünyadan

İnsanlar elə bil vəhşiləşiblər
Gözləri doymayıb paradan, puldan
Hünər göstər bir şey apar bu dünyadan
Qaçmaq olmur vicdandan, haqdan
Adama xoş gəlir hər şey uzaqdan

Nail olduqca var-dövlətə insan
Boş dünyadır deyirsən, ucadan
Hünər göstər bir şey apar bu dünyadan
Yükümüz yığılır çiyinlərimizə
Haqq tərəzisi insan özüdür

Təmiz vicdan yaraşıqdır ömrümüzə
Tutduğumuz əməllər pisdən, yaxşıdan
Aparacaq ünvanına bizi bu dünyadan
Hünər göstər bir şey apar bu meydandan

Şan, şöhrət, vəzifə dalınca qaçma
Nəfs torbasının ağzını açma
Zəhərli ilan olub insanı sancma
Sən mənzilə yaxınlaşdıqca adam
Tövbə edib möhlət istər yaradandan
Hünər göstər, bir şey apar bu dünyadan

17 may 2016

Yazma başlıq üçün Eldar Nəsbli Sibirelin "Bura Qazaxdır, oğlum" şeirini əbəs yerə seçmədim. Qazax ta qədimdən igidlər, ərər məskəni olub. Qazağa layiqli diqqət və qayğı göstərmək də hər oğulun hünəri olan iş deyil. Gərək o qədər halal olasan ki, Qazax torpağına "qeyrət qapısı", "qərb qapısı", "qəlp qapısı", "qüdrət qapısı kimi yanaşsın, bu adlara layiq iş görməyi bacarasan. Və bir də Qazaxda mərd bir ömür yaşayan pəhləvan Ramiz Tağıyevin hörmətini qazana bilsən. Qazağın icra hakimi Rəcəb Babasov kimi, millət vəkili Kamran Nəbizadə kimi, Azərbaycan yığma komandasının baş məşqçisi Firdovsi Umudov kimi. Kamran müəllim millət vəkili seçilən ilk aylarda Ramiz müəllimin məşq keçdiyi zala (Məhəmmədəli pəhləvanın adını daşıyan güləş məktəbinə) baş çəkdi. Rəcəb Babasov Qazax rayonuna icra hakimi təyin olunduğu ilk günlərdə Ramiz müəllimə salam verib, həmin zalın vəziyyəti ilə yaxından tanış oldu. Firdovsi Umudov isə hər zaman Ramiz müəllimi ağsaqqal kimi qəbul etladi.

BURA QAZAXDIR, OĞLUM

Ramiz müəllim böyük insandı. Onun iç dünyası elə əlçatmazdır ki. Onu tanıyanlar yaxşı bilir Tağıyev kimdir. Tağıyev heç kimə əyilən deyil. Necə ki, pəhləvanlıq sənətində heç kimə əyilmədi,

insanlığ yolunda da həmişə məğrur dayandı. Çörəyini yavan yedi, çayını qəndsiz içdi. Ancaq əqidəsini nə yağlı tikəyə, nə də şirin kökəyə dəyişmədi. Ramiz müəllim çağırsa özü ilə böyük orduya rəhbərlik edə biləcək Qazax sərkərdəsidir. Bundan gözəl nə var, əziz Qazaxlılarım. Tağıyevin ömrünə nəzər etdikcə yadıma Əməkdar İncəsənət Xadimi, şair Barat Vüsalın "Sənin kimi olacağam" şeiri düşür. Həmin şeirdən bir hissəni diqqətinizə çatdırıram:

*Sənin kimi ağrılardan, acılardan baş qaldırıb yaşayacam.
Heç kimə baş əyməyəcəm,
heç kimə əl açmayacam.
Kərpic kəsib, ot otlayıb,
daş qaldırıb yaşayacam!
Sənin kimi olacağam, Azərbaycan!*

*Sənin kimi doğranacam
dilim-dilim, qıyma-qıyma.
Ağrının nə olduğunu
bilməyəcəm, bir yol, amma!
Yüz yol ölmüş biləcəklər,
ölməyəcəm, bir yol, amma!
Çırpı yığıb, çöp döşürüb
Ocağımı qalayacam.
Öz ömrümü yurd ömrünə calayacam.
Çox qururun ucbatından
sən yanırısan höyüş-höyüş,
mən yanırım höyüş-höyüş.
Mən öləndə görəceklər*

*köksüm altda ürək deyil,
Azərbaycan döyünürmüş!..
Azərbaycan döyünürmüş!..*

Ramiz müəllim də Azərbaycan ömrü yaşayır. Çırpı yığıb, çöp döşürüb yaşayır. Ancaq gur yanan qaz üçün bir kimsəyə ağız açmır. Qazağı göz bəbəyi kimi sevir. Onun da ürəyi Azərbaycan sevgisi ilə döyünür. Qazağın Ramiz Tağıyev kimi mərd ağsaqqalları min yaşasın, İlahi!

Yuxarıda adını çəkdiyim üç insan Tağıyevin ömrünün müdrik çağında ona böyük diqqət ayırdılar. İç tərəfdən uçmuş, köhnə təmirli, eşyalanı yararlı olmayan həmin zalı təmir etdirdilər. O, insanlar bu addımları ilə təkəcə Ramiz müəllimə diqqət ayırmadılar. Onlar bu böyük işi həyata keçirməklə Azərbaycan idmanına, Qazax pəhləvanlıq məktəbinə, dünya güləşinə böyük hədiyyə etmiş oldular. Çünki Tağıyev hər zaman olduğu kimi həmin zalda Qazağı Azərbaycanda, Azərbaycanı dünyada tanıdacaq minlərlə pəhləvan yetişdirəcək.

O, zal hər kəsin diqqətində idi. Elə Bakıda yaşayan Qazaxlıların da diqqətində idi həmin güləş məktəbinin təmirsiz, bərhad vəziyyəti. Ziyalı eloğullarımız Yusif Aliyev, Cabbar Bayramov, yüzlərcə Qazaxlılar da mənim kimi həmin zalın təmir olunacağı günü, Ramiz müəllimin layiqli qiymətini alacağı günü gözləyirdilər. Min Şükür, Allaha! Dəyərli insanların

birliyi, diqqəti sayəsində güləş məktəbi adına layiq şəkildə təmir olundu. Məhəmmədəli pəhləvanın adını daşıyan güləş məktəbinin təmirindən sonra təntəli açılışı oldu. Qazaxlılar həmin günü bayram kimi qeyd etdilər.

Mən də Qazağın ziyalı övladı olaraq Rəcəb Babasova, Firdovsi Umudova, Kamran Nəbizadəyə təşəkkür edirəm. "Güc birlikdədir." -deyib atalarımız. Birliyiniz var olsun!

P.S. May ayının 10-da Ramiz Tağıyevin 69 yaş tamam olur. Biz də Ramiz müəllimi təbrik edirik! 100 yaşayın, deyirik!

Səbinə YUSİF

Eldar Sibireli unutmadıq

Əziz Qazaxlılarım, əziz Sibirel sevrələr, keçən ay "Sibireli unutmayaq" yazısını böyük həsrət və nisgillə oxuyan dəyərli oxucular, indi sizi söz

boxcası sevinc dolu bir xəbərle müjdələyirəm. Dəyərli eloğlum, qədirbilən insan, ləyaqətli millət vəkili Nəbizadə Kamran Telman oğlu Sibirelin 65 yaşına "Seçilmiş Əsərlər" kitabını hədiyyə etdi. Hal-hazırda kitab nəşrə verilib. Kitab ən yaxın günlərdə sədaqətli oxucuları ilə görüşəcək. Sibirelin "Seçilmiş Əsərləri" may ayında qədim Şıxlı torpağı ilə, Sibirelin məzarı ilə görüşəcək. Əminəm ki, o an müqəddəs an olacaq.

Hörmətli Kamran müəllim, sözə dəyər verdiyiniz üçün, verdiyiniz vədlərə sadıq qaldığınız üçün, doğma Qazağı canınızdan çox sevdiniz üçün sizə təşəkkür edirəm. Var olun!

Səbinə YUSİF

Şərəfli ömür yolu

Bu gün sizlərə maraqlı və şərəfli bir ömür yolu keçmiş insan haqqında söhbət açmaq istəyirəm. Mahmud Balakışi oğlu Məmmədov nəinki Qazax və Ağstafa rayonlarında, eləcə də respublikamızın müxtəlif yerlərində bacarıqlı bir maarif və təhsil işçisi, eyni zamanda bir ziyalı kimi tanınmışdır. Mahmud müəllim lap gənc yaşlarından başlayaraq ömrünün son anlarına qədər maariflə, ədəbiyyatla məşğul olmuşdur. Bu günlərdə tanınmış ziyalı, ağsaqqal, ictimaiyyət arasında böyük hörmətə və nüfuzə malik olan, hamının hörmətli, bacarıqlı müəllim kimi tanıdığı Mahmud Məmmədov ömrünün 89-cu baharında dünyasını dəyişdi və ədəbiyyətə qovuşdu.

Mahmud Məmmədov 1928-ci ildə Ağstafa rayonun Muğanlı kəndində anadan olmuşdu. Tale elə gətirmişdir ki, hələ o iki yaşında olarkən atasını itirmiş və ana himayəsində böyümüşdür. M. Məmmədov ilk təhsilini 1935-45-ci illərdə Muğanlı kənd orta məktəbində almışdır. Orta məktəbi bitirdikdən sonra o elə həmin ili Gəncə Pedaqoji İnstitutunun Ədəbiyyat fakültəsinə daxil olmuş, 1949-cu ildə buranı müvəffəqiyyətlə bitirmişdir. M. Məmmədov ilk əmək fəaliyyətinə 1949-54-cü illərdə Muğanlı kənd orta məktəbində müəllim, direktor müavini kimi fəaliyyətə başlamışdır. Sonralar o, Köçəsgər kənd orta məktəbinə göndərilmiş və burada da direktor müavini vəzifəsində işləmişdir. O zamanlar maarif sistemində savadlı və bacarıqlı kadrlara böyük ehtiyac var idi. Mahmud müəllimin bacarığını nəzərə alan rəhbərlik onu 1961-ci ildə Ağstafa dəmiryolu orta məktəbinə müəllim, sonra isə direktor müavini təyin etmişdir. Mahmud Məmmədov 1994-cü ilin oktyabr ayına qədər burada çalışmışdır. Mahmud müəllim burada işlədiyi müddət ərzində yüksək dərs keyfiyyəti əldə olunması üçün əzmlə və var qüvvəsi ilə çalışmış və həmin məktəbi birincilə sırasına çıxartmağa nail olmuşdur. Onun iş təcürübəsi Azərbaycan Dəmiryolu tədris müəssisələri tərəfindən respublikanın digər bölgələrinə yayılmış və bütün bunlara görə o həmişə ali dərəcə ilə zəhmətə haqqı almışdır. M. Məmmədov işlədiyi dövr ərzində bir çox elmi praktik konfranslarda, yüksək tribunalardan çıxışlar etmiş, 2002-ci ildə dördüncü Ağsaqqallar qurultayının nümayəndəsi olmuşdu. Respublikada keçirilən elmi müsabiqələrdə layiqli yer tutduğuna görə, dövrü mətbuatlarda vaxtaşırı maraqlı yazılarla çıxış etdiyinə görə, fədakar müəllim kimi tanıtılmasına görə onun əməyi Azərbaycan Dəmir yolu tədris müəssisələri şöbəsi tərəfindən yüksək qiymətləndirilmiş, "Qabaqcıl Maarif xadimi", "SSRİ maarif əlaçısı", "Fəxri Dəmiryolçu" adlarına layiq

görülmüşdür.

Mahmud müəllim Heydər Əliyev siyasi kursuna inanan, onun həyat və yaradıcılığını dərinləndirən və bu kursu təbliğ edən bir insan idi. O sonralar Ağstafa Tarix diyarşünaslıq muzeyində, Ağstafa milli İdeologiya mərkəzində yüksək vəzifələrdə çalışmış, 2001-ci ildə Yeni Azərbaycan Partiyasında təlimatçı işləmişdir. O, həmin illərdə Ulu Öndərin yaratdığı partiyanın boy artımına köməklik göstərmiş, gənc nəsə bu partiyanın gələcəyi barədə ətraflı məlumat vermişdi.

Mahmud müəllim 1970-1998-ci illərdə olduğu kimi ömrünün son günlərində də Heydər Əliyev siyasətinin feal təbliğatçısı olmuş, bir çox kütləvi informasiya vasitələrində Ulu Öndərin həyat və fəaliyyəti barədə müxtəlif mövzularda maraqlı çıxışlar etmişdi. İşlədiyi bütün illərdə məstəqilliyimizə, hüquqi dövlət quruculuğumuza hörmətlə yanaşan Mahmud müəllim rayonda keçirilən bütün tədbirlərdə maraqlı çıxışları ilə hamının diqqətini cəlb edirdi. Qabiliyyətli, savadlı çıxışları ilə diqqəti cəlb edən insanlar, xüsusilə gənclər heç vaxt onun nəzərindən yayınmırdı. Mahmud müəllim elə kadrlara həmişə hörmətlə yanaşır, onları öz övladları qədər sevirdi.

Mahmud müəllim təbiəti sevən bir insan idi. O istirahət parklarında, yol kənarlarında ağac əkməyi hər şeydən üstün tutur və həmin ağacları gələcək nəsələ bəxş etdiyi bir yadigar hesab edərdi. Bütün bunlara görə hər kəs Mahmud müəllimi sevir və uşaqlardan böyüyə hamı ona hörmətlə yanaşardılar. Mahmud Məmmədov bu günlərdə həyata vada etmişdir. Onun xatirəsi Qazax və Ağstafa ictimaiyyəti tərəfindən həmişə yad ediləcək, onun əziz xatirəsi onu tanıyanların qəlbində daima yaşayacaqdır. Allah rəhmət eləsin!

İlyas Süleymanlı,
"Dəli Kür"ün xüsusi müxbiri

Novruz bayramına az qalırdı. İşdən gəlib təzəcə rahatlanmışdım. Birdən ev telefonumuza zəng gəldi. Dəstəyi götürdüm, xəttin o başında eloğlum və dostum, Babanlılar nəslinin layiqli nümayəndəsi, Qazax Xeyriyyə Cəmiyyətinin yaradıcılarından və yaşıadıcılarından biri, tanınmış pedaqoq Rövşən Babanlı idi. Hal-əhvallaşandan sonra bildirdi ki, hazırlaş, Qazağa gedirik. Soruşdum, xeyirdimi? Söylədi ki, rayondan Qazax rayon icra başçısının humanitar işlər üzrə müavini Güllayə xanım zəng edib, başçının göstərişi ilə bizi, Qazağın Bakıda yaşayan bir neçə ziyalısını Novruz bayramı tədbirlərinə, o cümlədən Səməd Vurğunun, Mehdi Hüseynin, İsmayıl Şıxlının anım gününə dəvət edirlər.

Martın 17-sində səhər tezdən Rövşən müəllimin kürekəni, gözəl insan və həkim-stomatoloq Salman Namazovun maşını ilə üz tutduq Vətənə sarı. Səmədi söhbətlərlə uzun yola körpü saldım, bir də baxdım ki, artıq Şəmkirdəyik, Salman doxturundan və Mahmudluda. Bizi onun ömürlərinin ahıl çağlarını yaşayan anası Rəhilə xanım və atası, Azərbaycanın məşhur geodezisti Mikayıl müəllim qarşıladılar. Rəhilə xanım qollarını açib oğluna sarı quşək uçanda, Allah keçənlerinizə rəhmət eləsin, anamı xatırladım, o da mən kəndə gələndə bu cür edərdi. Bunu hiss edən Rəhilə xanım məni də bağrına basdı, qudası ilə də görüşdü. Mikayıl müəllim "Xoş gəlmisiniz" deyib bizi evə dəvət etdi. Gəldiyimizi və burada nahar edəcəyimizi eşidib, süfrəyə nələr düzməmişdi Rəhilə anamız. Ələri var olsun! Şirin söhbətlərlə çörəyimizi yedik, çayımızı içdik, bir az da dincəlib, onlarla vidalaşdıq.

Yolda Rövşən müəllim Qazağımızın böyük ziyalı, uzun müddət Bakıda və Türkiyədə yaşayıb-yaratmış, Qazax Xeyriyyə Cəmiyyətində müstəsna xidmətləri olmuş onun keçmiş sədr müavini, hal-hazırda doğma torpaqda, ata yurdunda məskən salmış riyaziyyat elmləri doktoru, professor Hüseyn Xəlilova telefon açdı. İndi o, Bakı Dövlət Universitetinin Qazax filialında dekan vəzifəsində fəaliyyət göstərir. Hüseyn müəllim təklif elədi ki, birbaşa filiala gəlin, burada böyük Novruz təntənəsi keçiririk, gəlin siz də iştirak edin.

Nəhayət, gəlib Qazağa çatdıq. Hər tərəfdə bir səliqə-səhman, bir təmizlik, gözəllik hiss olunurdu. Maşını əvvəlcə İdman Kompleksinin mehmanxanasına sürdük; orada, çox sağ olsunlar, Bakıdan gələn qonaqlar üçün xüsusi nömrə ayırınblar, hər şeyi öz yerində. Oradan gəldik birbaşa filiala.

Həyətdə bizi Qazax mahalının başqa bir dəyərli oğlu, böyük ziyalı-pedaqoq Qasım Əliyev qarşıladı. Qasım müəllim bizim kənddə, Saloğluda doğulub boya-başa çatmışdı. Ali məktəbi qurtarandan sonra kəndə qayıtmış, mənə kimya- biologiyadan dərs demişdi. Təəssüflər olsun ki, o vaxt Qasım müəllim məktəbdə çox qalmadı, onu rayon komсомol komitəsinə katib apardılar, oradan o, rayon partiya komitəsinin 2-ci katibinə qədər yüksəldi. Uzun müddət burada çalışdı, məlum hadisələrdən sonra öz doğma işinə, peşəsinə qayıtdı, Qazaxda İnternat məktəbinin direktoru oldu, məktəb böyük uğurlar qazandı. Bununla bərabər, Qasım müəllim bir ziyalı kimi öz ictimai fəaliyyətini heç zaman dondurmadı, yurdumuzun dar və şad günlərində həmişə öndə oldu, Qazağa gələn ziyalıları hörmətlə qarşılayan və yola salan da o oldu. Müəllimi burada görəndə sevindim. BDU-nin Qazax filialına bu yaxınlarda rektor təyin olunmuş eloğlumuz, respublikada tanınmış coğrafiyaşünas alim, Əməkdar elm xadimi, professor Vüsat Əfəndiyev Qasım müəllimi də bir təcürbəli mütəxəssis kimi təkidlə öz yanına gətirmiş, ona "Tələbələrə iş və ictimaiyyətlə əlaqə" şöbəsinin müdiri vəzifəsini tapşırılmışdır. Filialın arxasında, geniş meydana bir çal-çağır var idi ki, gəl görəsən. Meydanın qırağında dairəvi düzülüşlü məsələnin üstü Novruz təamları ilə dolu, arxasında müəllimlər, valideynlər, tələbələr, başda isə rektor Vüsat Əfəndiyev, dekan Hüseyn Xəlilov, şair Barat Vüsal və digərləri. Səmədi görüşdən sonra biz də onların yanında əyləşdik. Meydanın bir tərəfində sac-lar asılmış, bacılarımızdan biri fətir, fəsəli, o

Qazaxda gördüklərim, eşitdiklərim, düşündüklərim

biri isə qatdama, kətə bişirirdi; digər tərəfdə müsiqçilər, zurnaçılar dəstəsi fəğan edir, ortada tələbələr süzür, səkirdilər. Eşitdik ki, bu tədbirə rayonun yeni icra başçısı Rəcəb müəllim Babaşov da gəlibmiş. Tamaşanı biz də axıra qədər könül xoşluğu ilə izlədik. Rövşən müəllim filialın bütün kollektivini, tələbələri hamımızın adından bayram münasibətilə təbrik etdi. Tədbir başa çatdı, Vüsat müəllimlə, Hüseyn müəllimlə, Barat Vüsal, Qasım müəllimlə xeyli rahat söhbət etdik. Vüsat müəllim filialda görülən işlərdən, açılan yeni ixtisaslardan, yeni icra başçısının onlara daim köməyindən, yaxın gələcəkdə onlar üçün tikiləcək yeni ali məktəb kompleksindən fərehlə danışdı. Əmin olduq ki, bu cür kadrları olan Qazax filialı tezliklə böyük vüsat alacaq, ad-san qazanacaq.

Artıq axşam düşmüşdü. Rövşən müəllimdən xahiş etdim ki, bəlkə gecəni məşhur Çınarın yanında yaşayan qardaşım Səlimin evində keçirək, onlardan da bir hal-əhval tutaq, vaxtımız boş keçməsin. Getdik onlara; bizi görcək qardaşımız çox sevindilər. Səlim də Qazağın yeni icra başçısı Rəcəb müəllimdən ağızdolusu danışdı. Dedi, əsl xalq adamıdır.

Səhər saat 10-da İcra hakimiyyətinin qarşısında olmalıydıq. Səlim bizi ora öz maşınında Aqköynək yolu apardı. Yolun Aqstafaya tərəf çıxacağında, hündür bir tərəfdə, yene Fərrux Qayıbovun samalyotu bizi salamladı. Biz maşından düşüb onun önündə şəkil çəkirdik. Allah canını sağ eləsin Rəcəb müəllimin, onun gördüyü xoşagələnlər işlərdən biri də bu olmuşdu: Fərrux Qayıbovun samalyotu yene öz zirvəsində idi, ətrafında da gözəl bir park.

Gəldik İcra hakimiyyətinin qabağına. Elimizin-obamızın böyük alimi, akademik Teymur Bünyadov, bu yaxınlarda Qazax Xeyriyyə ictimai birliyinə yeni sədr seçdiyimiz, böyük ürəkli qardaşımız İlham Pirməmmədov, tanınmış hüquqşünas və orqan işçisi Həsret Pirməmmədov, şair Zaməddin Ziyadoğlu, Birliyimizin yeni sədr müavini gənc və bacarıqlı iş adamı Ərzuman Məmmədov, dünya şöhrətli Qazax idmançılarının layiqli davamçısı, Sərbəst güləş üzrə Respublika yığma komandasının baş məşqçisi Firdovsi Umudov da burada idilər. Çox keçməmiş İcra-nın ətrafı adamlarla doldu. Rəcəb müəllim İcra aparatının işçiləri ilə binadan çıxıb hamımızla görüşdü, "xoş gəlmisiniz" dedi.

Hamılıqla yollandıq yaxınlıqdakı parkda yerləşən Azərbaycanın xalq yazıçısı, fəxrimiz-vüqarımız İsmayıl Şıxlının heykəlinə tərəf. Onun önünə gül-çiçək dəstələri düzülür. Anım mərasimini Rəcəb müəllim özü açdı və onu davam etmək üçün sözü Respublika Yazıçılar Birliyinin Qazax filialının sədri, alovlu şairimiz Barat Vüsal verdi. Barat da həmişəki kimi özünəməxsus şövqlə Teymur müəllimi, İlham müəllimi, Zaməddini, Firdovsini çıxışa dəvət etdi. Onların hər biri İsmayıl Şıxlı ilə bağlı ürək sözlərini söylədilər, onu bir məğrur insan, unudulmaz yazıçı kimi yada saldılar.

Oradan maşınlarla dolub gəldik Qazax Dövlət dram teatrının qabağındakı parkda qoyulmuş xalq yazıçısı Mehdi Hüseynin heykəlini ziyarətə. Onun da önünə tər qərənfillər düzülür. Rəcəb müəllim ev sahibi kimi yene də tədbiri açib sözü Barat müəllimə verdi. Şair Mehdi Hüseynin Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığında misilsiz xidmətindən, şəxsiyyətindən, möhtəşəm yaradıcılığından gəniş danışdı. Yazıçının yaxın qohumu Teymur müəllim də Mehdi Hüseynlə bağlı kövrək xatirələrini dilə gətirdi, onun necə bir ləyaqət sahibi olduğunu söylədi. Sonra Qazağın mərkəzində yerləşən mütəfəkkirlər parkında elimizin dahi oğullarına baş əydik. Yenidən qurulmuş və əsaslı təmir olunmuş Ədəbiyyat muzeyində isə gördüyümüz hamını valeh etdi. Divarlarda Vidadidən, Vaqifdən tutmuş müasirlərimizə qədər hər bir ədəbin portreti, yanında isə əsərlərindən nümunələr diqqət çəkirdi. Bu mənzərəni Barat Vüsal ardıcılıqla şərh etsə də, bəzən Rəcəb müəllim də

dözməyib xüsusi bir sevincə Barata dəstək olurdu.

Oradan yol aldıq daha gözəl bir aləmə? Azərbaycan xalqının heç zaman dilindən düşməyən, öz şəxsiyyəti və sənəti ilə hamının doğmasına çevrilən, əfsanələşən Səməd Vurğunun ziyarətinə. Onun bu torpaqda çox yerdə heykəl abidəsi var, lakin 1985-ci ildə Qazağın Səməd Vurğun küçəsi ilə Heydər Əliyev prospektinin kəsişdiyi yerdə qoyulmuş abidə kompleksi (heykəltəraş Ramiz Məmmədov, memar Şərif Yolçuyev) daha əzəmətli, daha maraqlıdır. Öz qəhrəmanları ilə dünyanın qəm yükünü çiyinlərində daşıyan Səməd Vurğunun heykəli, onun ətrafı gül-çiçəyə qərç olmuşdu. Rəcəb müəllim rayona gəldiyi ilk günlərdən ulu şairimizin bu abidəsi üzərində bərpa işlərinə başlamış, onun ətrafında yüksək zövqlə gözəl bir park saldırmışdır.

Burada bir toy-bayram əhval-ruhiyyəsi yaşanırdı. Heykəlin önünə saysız-hesabsız insan toplaşmışdı. Hörmətli başçımız yene də mikrofonu yaxınlaşmış hamını salamladı, Səməd Vurğundan söz açıb, məclisi aparmaq üçün yene Barat Vüsal söz verdi. O da Vurğun deyib aşdı-daşdı. Çıxış üçün bir daha Teymur Bünyadova, İlham Pirməmmədova, Zaməddin Ziyadoğluna, Mustafa Rasi-moğluna və mənə söz verdi. Qazax dram teatrının direktoru, tanınmış aktyor Saqif İsgəndərov, Salahıdan gəlmiş məktəblilər şairin şairlərini sənləndirdilər. Aşiq Hacı ilə aşiq Camoy sazlarını sinələrinə sıxıb S. Vurğunun kəlmələri ilə deyişdilər.

... Oradan durub daha gözəl, daha maraqlı bir mənzərənin, Qazax Olimpiya Kompleksinin önündə və içində hazırlanmış Novruz təntənəsinin seyrinə gəldik. Burada gördüklərimiz tamam başqa bir dünya idi. Bütün kəndlər tökülüb gəlmişdi bu bayrama: bir tərəfdə İncəllilər, bir tərəfdə Salahlılar, digər tərəfdə Şıxlılar və başqaları öz bayram sovgatları ilə qatarlarını qonaqları gözləyirdilər. Ortada qara zurnanın sədaları altında kiçik yaşlı və böyük idmançılar, pəhləvanlar öz məharətlərini göstərər, aşıqlar sazları ilə var-gəl edirdilər, dilboz atlar belindəki çaparlarla o yan bu yana səkirdilər, kosa ilə keçəl bir oyun çıxardırdılar ki, gəl görəsən. Rəcəb müəllimlə bizi də qara zurna üçlüyü qarşıladı. Onların çaldığı "Cütçü" havası bizi elə ov-sunladı ki, hətta ağsaqqalımız Teymur müəllim qollarını açib bir neçə addım qırğı kimi süzdü və bizi də oynatdı. İrəli keçib uşaqlı-böyükü qıraqlarda sıralanmış kənd camaatı ilə görüşdük: biri şeir dedi, biri mahnı oxudu, biri yumurta döydürməyə çağırdı... Hamının da üzündə böyük bir sevinc, bir ruh yüksəkliyi...

Olimpiya Kompleksinə daxil olduq. Zalda o qədər adam var idi, iyne atsan, yerə düşməzdin. Hamı bizi və Bayram konsertini gözləyirdi. Rəcəb müəllim yene də səhnəyə qalxıb hamını salamladı və Novruz bayramı münasibətilə təbrik etdi. Bakıdan gələn bir sıra məşhur müğənnilərin ifasında konsert proqramına qulaq asdıq, yerli idmançılarımız, rəqqaslarımız maraqlı nömrələrlə çıxış etdilər.

Artıq axşam düşmüşdü. Gecələmək üçün mehmanxanaya gəldik. Yəqin düşündünüz ki, nə üçün doğma yurdumuzda mehmanxanaya? Hə, sadəcə, özümüzü rahat hiss etmək və heç kəsi narahat etməmək üçün...

Səhər adətüm üzrə obaşdan oyandım. Əynimi geyinib çölə Qazağımızın təmiz havasından doyunca canıma yığmağa və səhər idmanı etməyə çıxdım. Təxminən 1 saatdan sonra otağa qayıdanda gördüm Rövşən müəllim də oyanıb. "Sabahın xeyir!" deyib necə yatdığını soruşdum. Dedi: "Əla!"

Axşamdan qərara gəlmişdim ki, səhər Rövşən müəllimi də götürüb kəndə, Saloğluya baş çəkəcəm: həm bir xeyir iş var, onda iştirak edək, həm də Soyuqbulaqda hərbi qulluqda olan oğlum Məhəmmədlə görüşək. Dostum təklifimi məmnuniyyətlə qəbul etdi. Durub çıxdıq H. Əliyev prospektinə. Burada

biz Azərbaycanın tanınmış qələm sahibi, əməkdar jurnalist, eloğlumuz Səhəd Məmmədovla görüşdük. Xoş-beş, on beşdən sonra o, bizi öz maşınında düz Saloğluya gətirdi. Yol boyu o da ancaq Qazağın icra başçısı Rəcəb müəllim Babaşovdan, onun gördüyü işlərdən, ədəbiyyat, elm, incəsənət adamlarına göstərdiyi qayğıdan, diqqətdən ağızdolusu danışdı. Beləcə gəlib bizim kəndə çatdıq. Sonbeşik qardaşım Mətləb, həyat yoldaşı və oğlu bizi sevincə qarşıladılar. Özümdən ixtiyarsız həmişə olduğu kimi gözlərim atamı-anamı axtardı, nə yazıq ki, görə bilmədi. Bir az da doldum, doluxsundum.

Sonra həyətdən çıxıb yuxarı, arxa yola qalxdıq, Rövşən müəllimə bütün kəndimizi göstərdim, yaman xoşuna gəldi. Ona həm də onun cavan vaxtı bir voleybolçu kimi yarışa gəlib-gətdiyi və emisi oğlu, bizim məktəbin tərbiyə işləri üzrə direktor müavini işləmiş Rasim Babanlına yaşadığı hərbi şəhərciyi göstərdim. Kövrəldi. Bu zaman əsgər bala Məhəmməd də özü gəlib çıxdı. Bazar günü idi. Yaxşı qulluq etdiyinə görə ona bir neçə saatlıq buraxılış vaxtı vermişdilər. Görüşdük, hal-əhval tutduq, şükür, hər şey öz qaydasında idi.

Bizdən bir xeyli aralıdan gələn toyun səsi kəndi başına götürmüşdü. Durub yavaş-yavaş ora yollandıq, rəhmətlik Qənbər yayımın oğlu Mahmudun qapısına. Gözlərinə inanmadı, çox böyük hörmətlə qarşılandıq. Bütün kənd burda idi. Ayağa durdular, məclisin yuxarı başında bize yer verdilər; oturdular, dincəldik, Yuxarı Salahlı Aşiq Şahmuradin kövrək səsi ilə bir neçə əl havasına qulaq asdıq. Rövşən müəllimlə birgə bir yaxşı sağlıq dedik, bəyimizə, gəlinimizə, xeyir-dua verdik. Sonra xudahafizləşib qayıtdıq yene bizə, həyətdə oturmaq bir müəbbəli çay içdik. Sonra qayıtdıq yene Qazağa. Sabah tezdən Bakıya çıxasaydıq...

Səhər duranda artıq öz yerini tutmuş gü-nəşin al şəfəqləri həm çölü-çəmənə, həm də otağımızı nura qərç eləmişdi. Pəncərəyə yaxınlaşdım, stadionun içindəki yaşıl otların üstündəki şəhərciyə par-par parıldayırdı. Xan çinarların başındakı cürbəcür quşların cəh-cəhi sanki bir səhər konserti idi. Dedim, qağa, vallah adam buralardan getmək istəmir. Dedi, düz deyirsən! Yadıma bir bayatı düşdü:

**Əzizim Qazax səndən,
Əysilməz sazax səndən.
Bilsəydin ayrılıq var,
Düşməzdim uzax səndən**

Bax beləcə, mənim əzizlərim, 3-4 günlük çox mənalı, yaddaqalan ömür yaşadığı doğma yurdda, Qazaxda; gördüklərimiz, iştirakçısı olduqlarımız, eşitdiklərimiz bizi çox sevindirdi. Bu sevinci bu dəfə bizə ən çox bəxş edən rayonumuzun dəyərli icra başçısı Rəcəb müəllim Babaşov oldu. Bir qəzet məqaləsində hər şeyi demək olmur. Ancaq istərdim icazənlə bütün Qazaxlılar adından, Qazax Xeyriyyə ictimai birliyi adından respublikamızın başçısı, möhtərəm prezidentimiz İlham Əliyevə Rəcəb müəllim kimi gözəl bir insanı Qazağa başçı təyin etdiyinə görə dərin təşəkkürümüzü bildirim, çox sağ olun deyim.

Öz elimə-obama isə üzümü tutub mərhum şairimiz Mədət Məhbubun misraları ilə deyirəm:

**Sizə qurban olum, ay Qazaxlılar!
Duruşu dağlara tay Qazaxlılar!
Yığışın hay salın, hay, Qazaxlılar!
Küsüb, dağılışıb iraq olmayın!
Qaynayın, qarışın, qıraq olmayın!**

Yığışın, hamılıqla çox hörmətli Rəcəb müəllimə arxa durun, kömək olun! Onun yurdumuzla bağlı gözəl arzuları var, bu arzuların çin olmasında ona dəstək olun!

Allah sizi qorusun!

Valeh Nəsbili